

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské sociální práce

Bakalářská práce

2016

Anna Sokolová

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské sociální práce

Mezinárodní sociální a humanitární práce

Anna Sokolová

*Povědomí, vybraných skupin obyvatel Olomouce,
o Poradně pro alkoholové a jiné závislosti,
službě P- centra Olomouc*

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Pavlína Valouchová, Ph.D.

2016

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne 18. března 2016

.....

Anna Sokolová

Poděkování:

Moc děkuji všem, kteří mi byli oporou a poskytli mi pomoc. Za cenné rady děkuji zejména Mgr. Natálii Lisové, své rodině, hlavně matce za psychickou podporu. Mé díky patří rovněž vedoucí této práce Mgr. Pavlíně Valouchové Ph.D., také Mgr. Haně Štěpánkové za její ochotu a spolupráci.

Obsah

Úvod.....	5
TEORETICKÁ ČÁST	6
1 Paradigmata sociální práce.....	6
1.1 Terapeutické, reformní a poradenské paradigma	7
2 Poradenství.....	8
3 Služby pro osoby se závislostí.....	9
3.1 Harm reduction.....	9
3.2 Terapie	10
3.3 Sociální práce	11
3.4 Krizová pomoc	12
3.5 Podpůrné testování.....	12
4 Prevence	13
5 P-centrum Olomouc	15
5.1 Poslání a vize P-centra Olomouc.....	15
5.2 Služby P-centra Olomouc	16
6 Poradna pro alkoholové a jiné závislosti.....	19
6.1 Poslání, cíle a cílová skupina	19
6.2 Činnosti Poradny	19
Terapie poskytovaná v Poradně.....	20
Sociální práce, poradenství poskytované v Poradně.....	20
Krizová pomoc poskytovaná v Poradně	21
Podpůrné testování poskytované v Poradně.....	21
METODOLOGICKÁ ČÁST.....	22
7 Příprava výzkumu.....	22
7.1 Kvantitativní výzkum, technika dotazníkového šetření.....	22
7.2 Výzkumný cíl práce a dílčí cíle	23

7.3	Hypotézy a jejich operacionalizace	24
7.4	Výzkumný vzorek.....	27
8	Výsledky výzkumu	30
8.1	Povědomí o Poradně pro alkoholové a jiné závislosti.....	30
8.2	Informovanost o existenci poraden a případná ochota je využít	34
8.3	Informovanost o P- centru Olomouc	37
8.4	Využívaný zdroj informací.....	40
9	Shrnutí a diskuze	43
	Závěr	46
	Seznam použité literatury a zdrojů	48
	Seznam příloh.....	52

Úvod

V této práci se zabývám povědomím, vybraných skupin obyvatel Olomouce, o Poradně pro alkoholové a jiné závislosti, službě P- centra Olomouc. Toto téma jsem si vybrala z toho důvodu, že mě problematika závislostí zajímá. Důvodem je také to, že jsem chtěla, aby můj výzkum, má bakalářská práce, byla užitečná pro konkrétní sociální službu.

Cílem práce je tedy zjistit míru povědomí, vybraných skupin obyvatel Olomouce, o Poradně pro alkoholové a jiné závislosti, službě P- centra Olomouc. Znat míru povědomí je velice důležité. Informovanost jako taková může sloužit i jako forma prevence. Pokud lidé s problémovým užíváním návykových látek, nebo jejich blízcí, budou vědět o Poradně, je u nich velká šance, že se na ni případně obrátí o pomoc. Jednou z cest, jak zjistit míru povědomí o nějaké službě je výzkum. Právě takový výzkum chci zrealizovat. Díky výzkumnému šetření zjistím nejen to, jaká je mezi obyvateli Olomouce míra povědomí o Poradně pro alkoholové a jiné závislosti, ale samotný výzkum poslouží také ke zvýšení povědomí o této službě. Výsledky výzkumu budou pro Poradnu důležité zejména jako zpráva, o tom, jestli propagace jejich činností je dostatečná, nebo ne.

Jak už jsem nastínila, tato práce je prací empirickou. V její teoretické části, která je rozdělena do šesti kapitol a několika podkapitol, se zabývám paradigmaty sociální práce, poradenstvím, službami pro osoby se závislostí a prevencí. Tyto kapitoly zde uvádím z toho důvodu, že podstata činnosti Poradny pro alkoholové a jiné závislosti právě z těchto principů práce s klienty vychází. Dále jsem se věnovala popisu P- centra Olomouc a Poradny pro alkoholové a jiné závislosti. Druhou částí práce je část metodologická. Ta je rozdělena do tří kapitol a několika podkapitol. První kapitola v této části se zabývá přípravou výzkumu, další výsledky šetření, poslední diskuzí.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Paradigmata sociální práce

Tato práce je zaměřena na výzkum informovanosti o sociální službě P- centra Olomouc. To co je všem sociálním službám, tedy i všem službám pro osoby závislé, společné a zákonem dané je poskytování alespoň základního poradenství (Zákon 108/2006 Sb. § 37). Základní poradenství, jak píše Zatloukal (2007, s. 75) je společnou činností všech pomáhajících profesí přesto, nebo možná právě proto, se odborníci na definici poradenství jen obtížně shodují. Kvůli této neshodě je zde potřeba popsat poradenství v sociálních službách od jeho samotných východisek tedy od paradigmat sociální práce.

Stejně tak jako na všechny vědy i na sociální práci lze pohlížet různými pohledy- paradigmaty. Počátek tzv. malých paradigmat sociální práce je ve 20. století, kdy Malcolm Payne vymezil tato tzv. malá paradigmata, která se dají chápat jako tři přístupy intervence v sociální práci s klientem. Odlišují se, jak východisky, tak i důsledky. Jde o terapeutické, reformní a poradenské paradigma (Navrátil 2001, s. 14).

Volba samotného paradigmatu určuje směr spolupráce mezi klientem a sociálním pracovníkem. Každé z těchto paradigmat klade důraz na něco jiného. Paradigmata sociální práce jsou těsně spjata s konceptem sociálního fungování klienta od Bartlettové. Tento koncept umožňuje se dívat na klientovu situaci ze tří perspektiv, (což zajišťuje komplexní popis životní situace klienta), z pohledu širokého prostředí, užšího prostředí a z pohledu samotného jedince. Celý tento koncept vychází z předpokladů a překážek, kterými klient disponuje, nebo kterým musí nějakým způsobem čelit. Pro volbu paradigmatu je důležité správně zhodnotit klientovy překážky, předpoklady a identifikovat to, co hraje z klientova pohledu v jeho životě nejdůležitější roly (Navrátil 2001, s. 12-14).

Pro správné pochopení celého kontextu paradigmat, zde budou ve stručnosti popsány všechna tři paradigmata, i když se této práce bezprostředně dotýká jen poradenské paradigma.

1.1 Terapeutické, reformní a poradenské paradigma

Terapeutické paradigma klade důraz na duševní zdraví a pohodu klienta. Jako forma pomoci zde dominuje psychoterapie. Sociální pracovníci se mají snažit o zabezpečení psychické a poté sociální pohody klienta. Oblastí, kterou se pracovník primárně zabývá, je tedy vnitřní stav klienta, snaží o rozvoj jeho osobnosti, o obnovení jeho duševního zdraví, to vše staví na dobré komunikaci a vztahu (Navrátil 2001, s. 14-15). Jak bude uvedeno v popisu služeb P-centra, je i toto paradigma v centru hojně využíváno.

Druhé je reformní paradigma, to se: „pojí s vizí společenské rovnosti v různých dimenzích společenského života.“ Výrazná a hlavní je zde snaha o pomoc vyloučeným získat moc ovlivňovat své vlastní životy. Sociální pracovník tedy napomáhá zmocňovat klienty, aby mohli měnit své životy podle sebe, měli stejné šance jako ostatní atd. (Navrátil 2001, s. 15). I toto paradigma je přirozeně v sociální práci s osobami se závislostí přítomné.

Třetím a tedy posledním paradigmatem je paradigma poradenské, které je pro Poradnu i pro ostatní sociální služby důležité při práci s klienty se závislostmi. Podle Navrátila (2001, s. 16- 17) si toto paradigma klade za cíl, naplňovat individuální potřeby klientů, ale také se snažit o zlepšení celého systému služeb. Poradenské paradigma se zaměřuje v první řadě na poskytování informací, poradenství, mediaci, zpřístupňování zdrojů atd.

Paradigmata, která byla uvedena, jsou jakési čisté formy sociální práce s klientem. Ve skutečnosti spleť reálných problémů klientů, vyžaduje vzájemné prolínání a doplňování paradigmat (Navrátil 2001, s. 17). Tak je tomu i v Poradně pro alkoholové a jiné závislosti, přesto stěžejním zde i nadále zůstává poradenské paradigma. Pro úplný popis hlavní činnosti Poradny, je zde uvedena kapitola, která se věnuje poradenství tak, jak je definuje český zákon o sociálních službách a jak je definuje Oldřich Matoušek.

2 Poradenství

Poradenství je zákonem o sociálních službách rozděleno na dva druhy. Základní a odborné sociální poradenství. Poradenství podle tohoto zákona je: „základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb“, „poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace.“ Odborné sociální poradenství poskytuje „zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv“. Tento druh poradenství se zaměřuje na pomoc určité skupině klientů např., jak uvádí zákon, existují specializované poradny pro seniory, manželské poradny atd. (Zákon 108/2006 Sb. § 37).

Jedním z poskytovatelů odborného sociálního poradenství je právě i Poradna pro alkoholové a jiné závislosti. Vymezením základních činností v poradenství se zabývá už zmíněný zákon o sociálních službách, o tom, k čemu poradenství přispívá, se vyjadřuje Matoušek (2008, s. 200): „Prostřednictvím odborného sociálního poradenství získává osoba dostatek informací o možnostech a způsobech řešení její obtížné životní situace, o subjektech, které sociální pomoc poskytují, o podmínkách poskytování pomoci a jednotlivých formách, včetně sociálních služeb.“

Matoušek (2008, s. 142) poradenství také rozděluje: „poradenství může být jednorázové, krátkodobé nebo dlouhodobé.“ Mimo jednorázové poradenství, by měl mít celý poradenský proces strukturu, definovaný plán a cíl, na kterém se musí dohodnout obě strany. Poradenství se může zaměřovat např. na kariéru, partnerské/ rodinné vztahy, vzdělání, právní záležitosti apod.

Už ze srovnání těchto dvou různých zdrojů, které se zabývají poradenstvím, můžeme vidět, že se na poradenství dívají z různých úhlů pohledů. Poradenství je, jak už bylo uvedeno podle zákona o sociálních službách, jednou ze základních služeb, které organizace poskytují svým klientům (Zákon 108/ 2006 Sb. § 37). Poradenství je také jednou z hlavních služeb, které je poskytováno osobám se závislostí a to bez ohledu na to o jaké metody práce s osobami se závislostí se jedná.

3 Služby pro osoby se závislostí

Služby pro osoby se závislostí jsou poskytovány ve všech formách ambulantní, terénní i pobytové- zejména ve zdravotnických zařízeních. Poskytování ambulantních sociálních služeb se věnuje Poradna pro alkoholové a jiné závislosti. Velká část sociálních služeb pro osoby závislé je poskytována formou terénních programů a kontaktních center. Ty se zaměřují zejména na tzv. harm reduction, snižování rizik. Harm reduction svou funkcí nepochybně souvisí s poradenstvím a činností Poradny. Nejen pro tuto souvislost, ale také pro celistvou teoretickou ukotvenost práce je vhodné tento typ služeb v krátkosti popsat.

3.1 Harm reduction

Tyto formy pomoci jsou určeny pro ty osoby závislé, které zatím nejsou motivovány ke změně. Přispívají k ochraně jejich zdraví a také k ochraně zdraví veřejnosti a ke snížení výdajů na případnou léčbu nemocí způsobených rizikových způsobem života těchto osob. Harm Reduction zahrnuje zejména služby výměnného programu- výměny injekčních stříkaček, dále pak zdravotní ošetření a poradenství (Orlíková [on line]).

Matoušek (2003, s. 169-170) uvádí, že pro tuto metodu sociální práce se v českém prostředí vžil pojem streetwork, či kontaktní/ terénní práce. „Definujeme-li streetwork, míníme specifickou vyhledávací, mobilní terénní sociální práci.“ Klienti „jsou kontaktováni ve svém přirozeném prostředí tzv. v místech a v době, kde a kdy se nejvíce vyskytují.“ Cílem streetworku je monitoring, despitáž a kontaktování osob z cílové skupiny, dále pak je cílem také podpora klientů v jejich tíživé životní situaci.

Specifickou formou služby pro osoby závislé jsou kontaktní centra „orientují se na první kontaktování a poskytování anonymní pomoci uživatelům drog s cílem minimalizovat nebezpečí plynoucí z jejich způsobu života.“ Tato centra jsou zaměřena zejména na monitoring, sociální poradenství, krizovou pomoc, výměnný program, testování, a mnohé další (Matoušek 2003, s. 177).

Charakteristika terénní sociální práce a kontaktních center zahrnuje tedy z velké míry poradenskou službu. Není to však jediné, co sociální pracovníci klientům se závislostí a jejich blízkým poskytují. V Poradně pro alkoholové a jiné závislosti poskytují pomoc a podporu svým klientům z velké části prostřednictvím poradenství, ale také skrze individuální, párovou, nebo rodinnou terapii, služby v rámci sociální práce, krizovou pomoc a podpůrné testování. Těmto službám je zde věnována pozornost, protože jsou to služby, které svým klientům Poradna poskytuje. Tyto služby, budou později popsány z pohledu činnosti samotné Poradny. Nyní bude uvedena jejich obecná charakteristika z pohledů několika autorů.

3.2 Terapie

Jak uvádí Kalina (2003b, s. 26) terapie je jeden ze základních systémů práce s drogově závislými. Podle něj je jedním z nejdůležitějších cílů terapie, získání náhledu na svůj problém (Kalina 2003a, s. 155). Terapie je podle Úlehly (1999, s. 37) forma spolupráce, kdy se klient touží zbavit svého trápení a zároveň věří, že je to možné.

Individuální terapie

Je jedna ze tří typů terapií, které Poradna pro alkoholové a jiné závislosti poskytuje. Individuální terapie je terapií, kde je přítomen jen klient a terapeut. V tomto vztahu vládne pocit bezpečí, důvěry. Zakázkou pro individuální terapii může být např. pomoci vyznat se ve svých pocitech, víře, chování, vyrovnat se vzpomínkami, zážitky, pochopit nebo změnit sám sebe. (Individual Therapy, nedatováno [on line]).

Párová terapie

Párová terapie umožňuje vytvořit mezi partnery prostor pro bezpečné vyjádření svých pocitů, názorů. Pomáhá nahlížet na vztah z různých perspektiv (Párová terapie, 2010 [on line]). Matoušek (2008, s. 132) o párové terapii píše, že je to: „Terapeutická práce s dvojicemi dospělých lidí opačného nebo stejného pohlaví, kteří spolu žijí. Skála (1987, s. 90) vidí tuto terapii jako manželskou, a to jako formu speciální psychoterapie, kde se zaměřuje na dvojici a její vzájemné

problémy. Cílem je dosáhnout souladu mezi partnery, vzájemného uspokojování potřeb a pomoci dvojici zvládat krizové situace.

Rodinná terapie

Skála (1987, s. 90) považuje za specifikum rodinné terapie zaměření se na vztahy rodičů a jejich dětí. Podle Janíkové a kol. (2015 s. 42) je cílem rodinné terapie změna v rodinném systému klienta a podpora navozených změn v klientově životě. Další pohled na rodinnou terapii vychází z cizojazyčného zdroje uvádějícího, že rodinná terapie napomáhá mezi příslušníky rodiny zlepšit komunikaci a tím řešit problémy. Je často krátkodobá, mohou se do ní zapojit všichni členové rodiny, nebo jen ti, co o to mají zájem. Tato terapie může napomoci společně se přenést přes těžkou životní situaci, společně řešit problémy apod. (Family Therapy, 2014 [on line]).

Zajímavou vědeckou stať ohledně práce s rodinou uvedl časopis Sociální práce/ Sociálna práca. Autor P. Kliment píše, že se v praxi setkával s mnoha případy, kdy čerstvý abstinent i přesto, že byl motivován nadále abstinovat a měl rodinu, která ho podporovala, se opět často nakonec navrátí ke svému předešlému jednání. Podle Klimenta (2007, s. 61- 67) je to tím, že v době práce s jedincem samotným, se současně nepracuje s jeho rodinou, která byla taktéž ovlivněna jeho závislostí. Podle autora dlouhodobé a udržitelné změny nelze dosáhnout jen v jednom systému, který představuje jedinec, ale proměna musí nastat i v systému jeho rodiny. Práce tedy musí probíhat současně na dvou frontách.

3.3 Sociální práce

Sociální práci v kontextu drogových závislostí definuje Janíková a kol. (2015, s. 47) jako: „aktivity zaměřené na zlepšení sociální situace klienta a jeho schopnosti řešit běžné sociální problémy. Jedná se o pomoc v oblasti sociálně-právní, zprostředkování dalších služeb v jiných zařízeních, abstinenční službu, probační dohled.“ Nedílnou součástí sociální práce je poskytování poradenství. Tu Úlehla (1999, s. 37) vidí jako situaci, kdy by klient chtěl řešit svou situaci, avšak neví jak. Pracovník by, podle něj, měl nabídnout klientovi několik rad či nápadů, jak situaci řešit. Zajímavá je, jak píše Kalina (2003a, s. 272), situace kdy klient vnímá problém ve svém životě, ten však nevidí v užívání drog. Poradce by podle

něj měl přistoupit na klientovo vidění situace, ale neustále by měl mít na paměti, že droga významně ovlivňuje život klienta.

3.4 Krizová pomoc

Podle Janíkové (2015, s. 28) je krizová intervence: „diagnosticko-terapeutický přístup přispívající ke zvládnutí psychické krize. Může jít o opakovaná setkání, pozorování klienta s důrazem na posouzení aktuálního psychického stavu.“ Kalina (2003a, s. 279) uvádí jako nejčastější případy použití krizové intervence u uživatelů drog mimo jiné tyto: „aktuální zoufalá úzkost, bilanční úvahy o sebepoškození či sebevražedném jednání, onemocnění závažnou infekční chorobou provázené obavami o život a zdraví, krize ve vztazích provázené pocitem beznaděje, vyvrcholení problému ve škole či zaměstnání, úmrtí člena party.“ atd.

3.5 Podpůrné testování

Podpůrné testování odhaluje přítomnost drog v moči nebo slinách. (Poradna pro alkoholové a jiné závislosti- Co nabízíme, 2013 [on line]). Cílem testu na přítomnost drog je průběžná kontrola abstinence (Janíková a kol. 2015, s. 32).

Poradna nabízí dva druhy služeb, které se zaměřují na řešení a prevenci. Řešení bylo představeno v předešlé části textu, nyní následuje prevence. Prevence se v tomto kontextu dá chápat ve dvou základních směrech. Prvním směrem se rozumí poskytování služeb za účelem prevence, tedy nezhoršení stavu klienta. To představuje zejména už zmíněný harm reduction. Druhým směrem je (jak už bylo zmíněno v úvodu v souvislosti s Poradnou) prevence zaměřená na informovanost lidí o službách pro osoby se závislostí. Čím více lidí je bude znát, tím více lidí bude vědět, kam má v případě problému se závislostmi jít, kde má hledat odbornou pomoc. Tento uvedený (obecnější) popis prevence bude v následující kapitole zpřesněn.

4 Prevence

Dá se říci, že problematika drogových závislostí se dotýká každého z nás. Ať už přímo, nebo nepřímo. Jak píše Kalina (2003a, s. 15): „nikdo nezůstává stranou-každá rodina a každý jednotlivec ve své roli osobní, pracovní či sociální přichází s problémem drog do styku minimálně jako s konkrétním rizikem.“ Mít tedy povědomí o tom, zda existují poradny, které bychom v případě potřeby mohli vyhledat, je tedy žádoucí zejména pro nás samotné. Je dobré vědět o existenci těchto poraden a vědět zda jsou taková zařízení např. i v místě našeho bydliště, co poskytují atd.

Obecně vzato existují tři druhy prevence: primární, sekundární a terciární. Sekundární a terciární prevence se aplikují až v době, kdy člověk je drogově závislý. Sekundární prevence se zaměřuje na snižování počtu uživatelů, na nezhoršování jejich situace. Terciární prevence (tzv. harm reduction) se snaží zamezit zhoršení stavu závislého, snaží se eliminovat možná rizika, co nejvíce zmírnit negativní dopady užívání. Jediná primární prevence je zacílena na tu „část populace, jenž návykové látky (dosud) neužívá.“ (Krejčířová 2007, s. 10). Totéž píše Kalina (2003a, s. 17), dodává k tomu také, že cílovou skupinou v primární prevenci je zejména obecná populace. Tato obecná populace určitého města je cílovou skupinou v mém výzkumu.

Účinnost (primární) prevence se zvyšuje tím víc, čím je program protidrogové prevence vypracován na míru danému kraji, zemi či cílové skupině (Němec 1996, s. 35-36). To je jeden z dalších důvodů, proč se tato bakalářská práce zaměřuje na konkrétní poradnu a obyvatelstvo konkrétního města. Aby výzkum povědomí odpovídal, co nejvíce realitě v dané oblasti. Sběr dat bude mít, mimo naplnění cíle (zjištění míry povědomí o Poradně pro alkoholové a jiné závislosti) ještě další přínos. Skrze šíření dotazníků mezi respondenty druhotně přispěje také ke zvýšení míry povědomí o poradnách pro osoby se závislostí a jejich blízké, zejména poradny P- centra.

Na rozdíl od výše zmíněných způsobů sociální práce s lidmi se závislostí (terénní práce a kontaktní centra), Poradna pro alkoholové a jiné závislosti je čistě ambulantní službou, pro osoby, které jsou motivovány ke změně ve svém životě.

Přesto však mají všechny zmíněné služby společný prvek- prevenci. Dříve než bude věnována pozornost detailnějšímu popisu Poradny, je potřeba nastínit celý kontext jejího fungování. Tedy popsat čeho je součástí, v jakém vztahu je s P-centrem Olomouc, jaké jsou další služby centra atd. Z toho důvodu je zde uvedeno také několik kapitol, které se zabývají samotným P-centrem a jeho službami.

5 P-centrum Olomouc

Poradna pro alkoholové a jiné závislosti je jedna ze služeb P- centra Olomouc. P-centrum Olomouc je nezisková organizace, která pomáhá lidem s drogovou závislostí. Toto centrum (dříve občanské sdružení Sanamin Olomouc) se angažuje v oblasti pomoci drogově závislým již od roku 1994 (Katedra Psychologie [on line]). P-centrum Olomouc, jak uvádí ve své výroční zprávě z roku 2014, je od roku 2013 sociální služba s právní formou spolku (do roku 2013 občanské sdružení) (P- centrum 2014, s. 3).

Služby nabízené a realizované v tomto olomouckém P- centru jsou následující: Poradna pro alkoholové a jiné závislosti, Doléčovací centrum, Rodinné centrum u Mloka a Centrum primární prevence. K činnosti P- centra Olomouc patří také Galerie u Mloka (P- centrum 2013, [on line]). Společnými znaky služeb, jak uvedla paní ředitelka centra paní PhDr. Dagmar Krutilová, je: „snaha o předcházení (prevenci) závislostí nebo jiných sociálně patologických jevů, pokud se už vyskytují, tak snaha o jejich léčbu a doléčování.“ (výpověď Dagmar Krutilové¹). Jedná se tedy o prevenci vzniku, rozvoje a zhoršení závislostí nebo sociálně patologických jevů. Se společnými znaky služeb P- centra přirozeně souvisí i jejich společné poslání a vize.

5.1 Poslání a vize P-centra Olomouc

Posláním centra je: „pomáhat osobám ohroženým užíváním drog a dále pak také pracovat v oblasti prevence závislostí a problémového chování dětí, mládeže a dospělých.“ (Poslání P-centra, 2013 [on line]).

Vize organizace spočívají mimo jiné ve snaze vzdělávat odborníky v oblasti závislostí, v budování respektované pozice spolku v rámci kraje a města. Dále pak ve snaze o zvyšování kvality nabízených služeb, ve snaze o stabilitu ve financování a o budování profesionálního a motivovaného kolektivu (Poslání P-centra, 2013 [on line]). Poslání a vize centra se značně odrážejí na způsobu poskytování služeb.

¹ Expertní rozhovor s ředitelkou P- centra Olomouc paní PhDr. Dagmar Krutilovou ze dne 8. 12. 2015.

5.2 Služby P-centra Olomouc

Pro porozumění fungování Poradny je potřeba představit i ostatní služby P-centra, které se doplňují, fungují ve vzájemné spolupráci a vztahu. P-centrum charakterizuje své nabízené služby následovně: „služby v oblasti prevence, péče o rodinu s dětmi, poradenství, léčby a doléčování závislostí.“ (O nás, 2013 [on line]). Podle zákona č. 108/2006 Sb. (Zákona o sociálních službách) P-centrum poskytuje všechny formy sociálních služeb. Jak služby ambulantní, terénní tak i služby pobytové. Do jednoznačně ambulantních služeb můžeme zařadit Poradnu pro alkoholové a jiné závislosti. Kombinací ambulantní a terénní služby jsou Centrum primární prevence a Rodinné centrum u Mloka. Doléčovací centrum poskytuje služby ambulantní s možností využití ubytování, tedy i pobytové služby (Zákon 108/ 2006 Sb.).

Podle téhož zákona P-centrum poskytuje všechny druhy sociální pomoci- sociální poradenství - odborné i to zákonem povinné základní poradenství. Dále pak služby sociální prevence a sociální péče (P-centrum, 2013 [on line]), (Zákon 108/2006 Sb.). Sociální poradenství je nástrojem pomoci zejména v Poradně pro alkoholové a jiné závislosti (Poradna pro alkoholové a jiné závislosti- Poslání, Naše cíle, 2013 [on line]).

P-centrum Olomouc provozuje: Centrum primární prevence, Rodinné centrum u Mloka, Doléčovací centrum a Poradnu pro alkoholové a jiné závislosti (P-centrum, 2013 [on line]). Nyní budou tyto služby ne příliš rozsáhle popsány. Podrobnější popis je věnován pouze Poradně pro alkoholové a jiné závislosti.

Centrum primární prevence

Samo centrum se na svých stránkách definovalo takto: „Jsme odborným centrem, které poskytuje služby v oblasti specifické primární prevence třídním kolektivům základních a středních škol, jednotlivým žákům, rodičům, pedagogickým pracovníkům a vysokoškolským studentům.“ Centrum taktéž realizuje kurzy a vzdělávací programy pro pedagogické pracovníky. Je také: „jedním z hlavních poskytovatelů certifikovaných programů dlouhodobé komplexní primární prevence.“ Posláním centra je poskytovat dlouhodobý komplexní program primární prevence, který je určen pro žáky a mládež základní

a střední školy. Skrze programy se snaží pracovníci působit na postoje, znalosti a dovednosti dětí a mládeže tak, aby poté byli schopni ve svém prostředí lépe rozeznat možná rizika. Pracovníci se snaží vést děti a mládež ke kritickému myšlení a k uvědomění si dopadu drog na život člověka (Centrum primární prevence, 2013 [on line]). Centrum si klade za cíl vzdělávat pedagogy tak, aby byli schopni rozeznat rizikové chování u dětí, těm pak následně doporučit instituce zaměřené na práci s rizikovou mládeží. Současně cílí na přípravu dětí a mládeže: „...pro svět, ve kterém se stal fenomén drog jeho neoddelitelnou součástí.“ a také vést účastníky programu k vytvoření si zdravého postoje k návykovým látkám a zdravého hodnotového žebříčku (Centrum primární prevence, 2013 [on line]).

Rodinné centrum u Mloka

„Najít cestu rodičům, nabídnout hru dětem,“ to lze považovat za hlavní motto Rodinného centra u Mloka, které pracuje s rodinami a jejich dětmi ve věku od 5- ti do 15- ti let. Nabízí podporu rodičům při výchově, pomáhají rodině ve vzájemné komunikaci a v situaci, kdy se objeví problémy dítěte ve škole. Cíl spočívá v posílení rodičovských dovedností, učení se řešit svou nepříznivou situaci samostatně, vedení dětí k dodržování pravidel, práce se svými slabými stránkami, podporování samostatnosti. (Rodinné centrum u Mloka, 2013 [on line]).

Doléčovací centrum

Charakteristika doléčovacího centra P- centra Olomouc zní: „Doléčovací centrum nabízí program pro lidi, kteří právě ukončili nejméně tříměsíční léčbu závislosti a chtějí v nastolených změnách pokračovat. „Podporujeme je v novém začátku pomocí individuálních a skupinových aktivit a pomocí chráněných bytů.“ (Doléčovací centrum o nás, 2013 [on line]). K potřebě návaznosti služeb se vyjadřuje i Mravčík a spol. (2014, s 72) a píše: „Dlouhodobá komplexní péče je významná pro minimalizaci epizod relapsu a jejich nepříznivých zdravotních a sociálních důsledků.“ Je tedy velmi důležité doprovázet klienta a podporovat ho ve změnách i po samotné léčbě tak, jak se o to snaží P-centrum Olomouc.

Galerie u Mloka

Galerie u Mloka není sociální službou P- centra, je však jeho součástí. Svou činností chce galerie přispět k otevření P- centra širší veřejnosti. „Galerie je místo setkávání, prezentace výtvarných, hudebních, divadelních, filmových a básnických aktivit. Soustředujeme se na nové umělecké trendy a počiny. Dáváme prostor jak začínajícím umělcům, kteří tímto často dostanou vůbec první možnost k veřejné prezentaci, tak kontrastně i umělcům, kteří si již své stálé místo na uměleckém poli vydobyli a jsou známí nejen v České republice, ale i v mezinárodním měřítku.“ Takto se galerie sama popisuje. Vystavované umění charakterizuje jako: „umění kladoucí otázky, jenž se snaží nabourat předsudky a vést člověka k větší zodpovědnosti a toleranci.“ (O galerii, 2013 [on line]).

6 Poradna pro alkoholové a jiné závislosti

V této kapitole se dostáváme k jádru práce- k detailnějšímu seznámení se s Poradnou pro alkoholové a jiné závislosti. Následující text obsahuje popis poslání, cílů a samotné činnosti Poradny.

6.1 Poslání, cíle a cílová skupina

Posláním Poradny je poskytování poradenské služby lidem se závislostí na alkoholu a jiných drogách nebo jejich blízkým. Poradna má mnoho cílů vycházejících z poslání této služby. Mezi její cíle patří např. poskytování odborných informací klientům, pomoc zorientovat se ve vlastní situaci, provázení klienta celým procesem změny, rozvíjení kompetencí klienta, doprovázení osoby blízké v obtížné situaci, zprostředkování kontaktu s dalšími institucemi nebo službami a také poskytování informací veřejnosti o problematice zneužívání návykových látek (Poradna pro alkoholové a jiné závislosti- Poslání, Naše cíle, 2013 [on line]).

Služby Poradny jsou poskytovány lidem, kteří do ní sami přišli, chtějí tedy pomoci řešit svou situaci, zorientovat se v ní, získat informace atd. (Poradna pro alkoholové a jiné závislosti- Poslání, 2013 [on line]). Konkrétně Poradna vymezuje svou cílovou skupinu jako: „česky a slovensky hovořící osoby od 15- ti let, které chtějí omezit experimentování s návykovými látkami nebo s ním přestat, jsou závislé nebo vnímají své užívání návykových látek jako problémové a chtějí to změnit, mají problém s hazardním hráčstvím a chtějí jej řešit, jsou negativně ovlivňovány návykovým chováním jejich blízkých, rodinných příslušníků a chtějí tuto situaci změnit.“ Jako sekundární cílovou skupinu Poradna označuje: „laickou i odbornou veřejnost, která se zajímá o problematiku zneužívání návykových látek a hazardního hráčství.“ (Primární/ sekundární cílová skupina, 2013 [on line]).

6.2 Činnosti Poradny

Činnosti Poradny stojí na zásadách práce s klienty: „podpůrné prostředí, kvalita služby, profesionální a individuální přístup ke klientovi, důstojnost a respekt, poskytnutí služby bez zbytečných odkladů, podpora samostatnosti

klienta, zachování mlčenlivosti v souladu se zákony ČR, bezplatnost služby, v případě zájmu i anonymita.“ (Zásady, 2013 [on line]). Základními činnostmi Poradny, které vymezuje i zákon č. 108/ 2006 Sb. jsou: zprostředkování kontaktu klienta se společenským prostředím, sociálně terapeutická pomoc, pomoc při uplatňování práv, prosazování zájmů klienta a pomoc při obstarávání osobních záležitostí klienta (Poradna pro alkoholové a jiné závislosti- o nás, 2013 [on line]), (Zákon 108/2006 Sb. § 37.).

Další část textu je věnována jednotlivým konkrétním činnostem Poradny. Tyto činnosti byly už výše popsány z pohledů několika autorů, nyní uvedu, jak jsou realizovány v Poradně.

Terapie poskytovaná v Poradně

V Poradně se využívají tři formy terapie- individuální, párová a rodinná terapie. Individuální terapie v Poradně obnáší individuální konzultace klienta se svým terapeutem a to obvykle jedenkrát do týdne (po vzájemné dohodě se může frekvence přizpůsobit dle aktuálních požadavků klienta) (Poradna pro alkoholové a jiné závislosti- Co nabízíme, 2013 [on line]).

Párová terapie je poskytována samotnému klientovi a jejímu/ jeho partnerovi. Probíhá tak, že se zmapují, porovnávají a stanovují cíle obou partnerů. Součástí je také vzdělávání v oblasti návykových látek a podporujících či nepodporujících postojů vůči rizikovému chování (Poradna pro alkoholové a jiné závislosti- Co nabízíme, 2013 [on line]). V P- centru rodinnou terapii provádí dvojce terapeutů (pokud je to možné) přímo s rodinou klienta. Kde se hledají vzájemné cesty soužití, stanovují se společné cíle a ty se pak postupně naplňují. Současně jim terapeut podává informace o návykových látkách, závislostech, o postojích podporujících (nepodporujících) změnu v klientově životě (Poradna pro alkoholové a jiné závislosti- Co nabízíme, 2013 [on line]).

Sociální práce, poradenství poskytované v Poradně

Dále Poradna poskytuje sociální práci a poradenství. „Cílem je podpora klienta při řešení otázek spojených s nepříznivou sociální situací- poradenství v oblasti sociálních dávek, finančního plánování, řešení dluhů, hledání

zaměstnání, dále také zprostředkování informací, případně kontaktů na další instituce.“ (Poradna pro alkoholové a jiné závislosti- Co nabízíme, 2013 [online]).

Krizová pomoc poskytovaná v Poradně

Posledními dvěma službami poskytovanými Poradnou jsou krizová intervence a podpůrné testování. „Cílem krizové intervence je uklidnit klienta, stabilizovat jeho stav, snížit nebezpečí, že se krize bude nadále prohlubovat.“ Tuto intervenci v P-centru provádějí terapeuti s výcvikem v krizové intervenci (Poradna pro alkoholové a jiné závislosti- Co nabízíme, 2013 [on line]).

Podpůrné testování poskytované v Poradně

Testování v P-centru Olomouc probíhá na žádost klienta a je bezplatné (Poradna pro alkoholové a jiné závislosti- Co nabízíme, 2013 [on line]).

V této části práce byly uvedeny teoretické poznatky, které bezprostředně souvisí s činností Poradny pro alkoholové a jiné závislosti. V následující části práce je věnována pozornost metodologii, která bude opět uvedena teoretickými východisky. Poté bude představena příprava výzkumu, jeho výsledky a nakonec diskuze, kde jsou shrnuta získaná data a limity výzkumu.

METODOLOGICKÁ ČÁST

7 Příprava výzkumu

Tato část práce je věnována základní metodologii výzkumu. Bude popsána výzkumná metoda a použitá technika sběru dat. Dále pak výzkumný cíl a dílčí cíle práce. Následuje stanovení hypotéz a jejich operacionalizace a nakonec bude uvedena charakteristika výzkumného vzorku.

7.1 Kvantitativní výzkum, technika dotazníkového šetření

V tomto výzkumu byla použita kvantitativní výzkumná metoda a dotazníková technika sběru dat. Kvantitativní metoda jak uvádí Disman (2002, s. 85) je výzkum zaměřený na velké množství respondentů. Díky tomu je zde velká možnost generalizace. Ta je mimo jiné i cílem tohoto výzkumu. Generalizaci jako charakteristiku kvantitativní metody výzkumu uvádí také Matoušek. Vysoká standardizace podle něj přispívá k možnosti porovnat vzorek s celou populací (Matoušek 2008, s. 213).

Obecným cílem kvantitativního výzkumu je testování hypotéz (Disman 2002, s. 286- 287). Hypotéza je podle Dismana předpoklad o vztahu mezi dvěma proměnnými (Disman 2002, s. 81). Jak píše Disman (2002, s. 85): „V kvantitativním výzkumu můžeme zkoumat jen takové problémy, které je možno přeložit do hypotéz, tj. jen takové problémy, jež je možno vyjádřit jako vztahy mezi proměnnými.“ Hypotézám a jejich operacionalizaci je věnována podkapitola 7.3.

Jak píše Disman (2002, s. 126- 127): „Standardizované techniky používají striktně jednotné podněty a také odpovědi jsou často omezeny na volbu z předem připraveného souboru kategorií. Pak hovoříme o “uzavřených otázkách“. Uzavřené otázky nabízejí soubor možných alternativ, ze kterých respondent vybere vhodnou odpověď.“ Výzkumná technika, která byla vybrána v tomto výzkumu, je dotazníkové šetření. Dotazník je standardizovaná technika sběru dat. Dotazník se vyplňuje písemně (Disman 2002, s. 124- 125). Přednosti dotazníku jsou zejména v tom, že pomocí této techniky jsou data sebrána v poměrně krátkém

čase s nízkými náklady a s vysokou anonymitou (Disman 2002, s. 141). Před samotným dotazníkovým šetřením bylo provedeno, jak píše Punch (2008, s. 50) tzv. pilotní přezkoušení, které má za cíl zejména ověřit srozumitelnost otázek a odpovědí a otestovat délku vyplňování dotazníku.

Ve výzkumu bylo podstatné vytvořit takový výzkumný vzorek, který by se svou strukturou, co nejvíce podobal populaci obyvatel Olomouce. Proto při sestavování výzkumného vzorku byl využit tzv. kvótní výběr. „Jeho cílem je vybrat vzorek odpovídající vybraným a známým charakteristikám populace (kvótám).“ (Ryšavý 2002, s. 38- 39). Kvótní výběr, podle Dismana: „imituje ve struktuře vzorku známé vlastnosti populace.“ (Disman 2002, s. 94). Jako kvóty bylo určeno pohlaví a věk. Tyto kvóty jsou také mezi kvótami, které doporučuje Disman ve výzkumech využít (Disman 2002, s. 95). Detailnějšímu popisu výzkumného vzorku je věnována podkapitola 7.4.

Díky povaze výzkumu a kvantitativní výzkumné metodě dochází k mnoha redukci, zkreslení. Jak píše Disman, k tomu dochází zejména skrze standardizaci otázek i odpovědí, dále také díky velikosti zkoumané populace, kterou není možné postihnout celou, nebo špatným zařazením proměnných do vzájemných vztahů atd. (Disman 2002). Ve výzkumu jsem se snažila tyto redukce co nejvíce umenšit, ale i přesto je třeba s nimi do jisté míry počítat.

7.2 Výzkumný cíl práce a dílčí cíle

Hlavním cílem tohoto výzkumu je: **Zjistit míru povědomí, vybraných skupin obyvatel Olomouce, o Poradně pro alkoholové a jiné závislosti, službě P- centra Olomouc.** Mimo tento hlavní cíl, jsou vytyčeny ještě tři cíle dílčí. První z nich směřuje k tomu: **Zjistit, jestli respondenti ví o existenci poraden (jako zdroje odborné pomoci) pro lidi se závislostí a jejich blízké a jestli by je využili.** Druhým dílčím cílem je: **Zjistit míru povědomí respondentů o P- centru Olomouc.** Třetím dílčím cílem je: **Zjistit, jaký informační kanál byl/ je respondenty nejvíce využíván k získání informací o službách.** Tyto cíle souvisí s hypotézami a jejich operacionalizací.

7.3 Hypotézy a jejich operacionalizace

Jelikož je tento výzkum aplikačního charakteru, hypotézy nevycházejí přímo z teorie. Na tvorbě hypotéz jsem spolupracovala mimo jiné s paní Mgr. Hanou Štěpánkovou (do konce roku 2015 vedoucí Poradny pro alkoholové a jiné závislosti). Hypotézy, které mají spíše povahu expertního odhadu, jsem rozdělila podle stanovených cílů.

Hlavní cíl, hypotézy a jejich operacionalizace

Hlavní výzkumný cíl práce je: Zjistit míru povědomí, vybraných skupin obyvatel Olomouce o Poradně pro alkoholové a jiné závislosti, službě P- centra Olomouc. Tento hlavní cíl se zaměřuje na to zjistit, jestli respondenti ví o Poradně pro alkoholové a jiné závislosti a jestli ví, kde se nachází a komu své služby poskytuje. K tomuto cíli se váží dvě hypotézy.

Hypotéza č. 1: Předpokládáme, že většina těch respondentů, kteří mají ve svém okolí někoho, o kom si myslí, že má problém se závislostí, ví o poradně působící pod P-centrem.

Tato hypotéza se potvrdí, jestliže více než polovina z těch respondentů, kteří na otázku č. 7 odpoví Ano (Máte ve svém okolí někoho, o kom se domníváte, že má problém se závislostí?), odpoví na otázku č. 3 (Která z následujících olomouckých organizací služby pro osoby se závislostí poskytuje?) P- centrum Olomouc.

Hypotéza č. 2: Předpokládáme, že většina respondentů z věkové kategorie 70 a více let, nebude vědět, kde se Poradna nachází.

Tato hypotéza bude potvrzena, jestliže na otázku č. 4 (Kde se tato organizace nachází?) odpoví více než polovina respondentů starších 70- ti a více let (otázka č. 13-Kolik Vám je let?) něco jiného než Ulice Lafayettova nebo Dolní náměstí.

Hypotéza č. 3: Předpokládáme, že více jak polovina respondentů neví, jaké služby organizace poskytuje.

Tato hypotéza bude potvrzena, jestliže u otázky č. 5 (Co tato organizace poskytuje?) nebudou správné odpovědi označeny více jak polovinou respondentů (správné odpovědi jsou Poradenství a terapii, Sociální práci a krizovou pomoc, Testování přítomnosti drog).

První dílčí cíl, hypotézy a jejich operacionalizace

První dílčí cíl: Zjistit, jestli respondenti ví o existenci poraden (jako zdroje odborné pomoci) pro lidi se závislostí a jejich blízké a jestli by je využili. (Tato data jsou důležitá pro zjištění toho, jestli respondenti vůbec vědí, kam si jít pro odbornou pomoc. V případě, že neví, kam jít, data mohou být popudem pro šíření informací o poradnách jako takových). K tomuto cíli se váží tři hypotézy.

Hypotéza č. 4: Předpokládáme, že většina mladších respondentů (z věk. kategorie 20- 39 let) bude vědět, že lidé se závislostí mohou hledat odbornou pomoc v poradnách.

Tato hypotéza se potvrdí, jestliže více než polovina respondentů z věkové kategorie 20- 39 let (otázka č. 13- Kolik Vám je let?) odpoví V poradnách na otázku č. 1 (Kde lidé se závislostí mohou hledat odbornou podporu a pomoc?).

Hypotéza č. 5: Předpokládáme, že většina respondentů s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním, bude vědět, že služeb pro osoby se závislostí, mohou využít i jejich blízcí.

Tato hypotéza se potvrdí, jestliže většina respondentů s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním (otázka č. 14- Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?) odpoví Ano na otázku č. 2 (Jsou, podle Vás, tyto služby určeny i pro blízké/ známé lidí se závislostí?).

Hypotéza č. 6: Předpokládáme, že v tom, jestli si respondenti dovedou představit, že by služeb poradny pro závislé a jejich blízké někdy využili, předpokládáme, že výsledky se budou lišit a to podle pohlaví.

Tato hypotéza se potvrdí, jestliže na otázku č. 8 (Dovedete si představit, že byste využil/a v případě potřeby takových služeb pro závislé a jejich blízké?) se budou odpovědi lišit a to v závislosti na pohlaví (otázka č. 15). Předpokladem je, že bude více žen, než mužů, které budou případně ochotny těchto služeb využít.

Druhý dílčí cíl, hypotézy a jejich operacionalizace

Druhým dílčím cílem je: Zjistit míru povědomí respondentů o P- centru Olomouc. Na tento cíl se zaměřují dvě hypotézy.

Hypotéza č. 7: Předpokládáme, že většina respondentů už někdy slyšela o P-centru Olomouc.

Tato hypotéza se potvrdí, jestliže více než polovina respondentů odpoví Ano na otázku č. 10 (Slyšel/a jste někdy o P-centru Olomouc?).

Hypotéza č. 8: Předpokládáme, že většina respondentů nebude schopna vyjmenovat všechna centra, která P- centrum sdružuje.

Tato hypotéza se potvrdí v případě, že většina respondentů neodpoví na otázku č. 11 (Jaká centra fungují v rámci P- centra Olomouc?) Poradna pro alkoholové a jiné závislosti, Rodinné centrum u Mloka, Doléčovací centrum, Centrum primární prevence, popřípadě Galerie u Mloka.

Hypotéza č. 9: Předpokládáme, že většina respondentů, kteří znají někoho, kdo využil poradnu pro závislé a jejich blízké, bude vědět, pro koho je P- centrum určeno.

Tato hypotéza se potvrdí v případě, že více než polovina z těch respondentů, kteří na otázku č. 9 (Znáte někoho, kdo takovou službu využil?) odpoví Ano a zároveň vyjmenují správné cílové skupiny P-centra Olomouc. Tedy odpoví na otázku č. 12 (Pro koho je toto P- centrum Olomouc určeno?) Pro osoby závislé, Pro blízké osob se závislostí, Pro školy a učitele, Pro rodiny s dětmi.

Třetí dílčí cíl, hypotézy a jejich operacionalizace

Posledním dílčím cílem je: Zjistit, jaký informační kanál byl/ je respondenty nejvíce využíván k získání informací o službách. K němu se pojí jedna hypotéza.

Hypotéza č. 10: Předpokládáme, že většina respondentů z věkové kategorie 20- 39 let, jako zdroj informací uvede školu.

Tato hypotéza bude potvrzena, jestliže více než polovina respondentů z věkové kategorie 20- 39 let- otázka č. 13 (Kolik je Vám let?), odpoví na otázku č. 6 (Odkud o organizaci máte informace?) Ze školy.

7.4 Výzkumný vzorek

Výzkumným vzorkem v této práci jsou obyvatelé Olomouce a to ve věku od 20 let. Důvody, proč je výzkum zaměřen zrovna na obyvatele Olomouce a na výše zmíněnou věkovou skupinu těchto obyvatel budou uvedeny nyní.

Důvodem pro zvolení výše uvedeného vzorku je předpoklad, že obyvatelstvo Olomouce by mělo disponovat co největší mírou povědomí o službách, které sídlí a vykonávají svou činnost na území města. Dále očekáváme, že obyvatelé Olomouce, pokud se ocitnou v situaci, kdy budou potřebovat služby olomoucké Poradny pro alkoholové a jiné závislosti, navštíví právě ji. Budou o ní vědět, bude v místě jejich bydliště, bude pro ně tedy nejsnáze dostupná. Z těchto důvodů je velice důležité, aby primárně olomoučtí občané věděli o této službě a aby Poradna primárně u nich znala míru informovanosti o sobě samé.

Druhou podmínkou, která byla určena je věková kategorie. Ta je od (včetně) 20 ti do 70 a více let. Výchozí informací je to, že Poradna je určená pro lidi od 15- ti let, avšak k dotazování dětí a mládeže do 18- ti let je nutný souhlas zákonného zástupce. Důvodem, proč se nedotazují respondentů už od 18- ti let, ale až od 20- ti let, je nemožnost zjistit jejich počet v olomoucké populaci. Český statistický úřad, který v roce 2011 realizoval poslední sčítání lidu v Olomouci, má kategorie jen od 15-19 let a dále od 20- ti let výše (Veřejná databáze, 2011 [online]). Jelikož se výzkumný vzorek přibližuje spíše druhé kategorii, byla zvolena právě ta.

Reálný počet respondentů byl určen pomocí údaje o počtu obyvatel žijících v Olomouci. Díky Českému statistickému úřadu, který sečtené obyvatelstvo dělí podle věku a pohlaví (Veřejná databáze, 2011 [online]), byly využity tyto informace k nastavení kvót. U každé věkové kategorie je cílem dodržet poměry mužů a žen tak, aby odpovídaly poměrům v současné reálné olomoucké populaci. V tomto šetření je populace je rozdělena do čtyř věkových kategorií:

- 20- 39 let
- 40- 59 let
- 60- 69 let
- 70 let a více

Při konstrukci výzkumného vzorku, jsem vycházela z výsledků sčítání lidu z roku 2011, který prováděl Český statistický úřad. Nejprve jsem si vypočítala faktické a procentuální zastoupení lidí obou pohlaví podle věkových kategorií. To je následující:

Věk	Ženy	%	Muži	%	Celkem	%
20-39 let	16. 587	50, 807	16. 060	49, 193	32. 647	39, 705
40-59 let	13. 786	52, 060	12. 695	47, 940	26. 481	32, 206
60-69 let	6. 752	55, 964	5. 313	44, 036	12. 065	14, 673
70 a více	7. 027	63, 702	4. 004	36, 298	11. 031	13, 416

Tabulka A (faktické a procentuální zastoupení mužů a žen v olomoucké populaci).

Poté jsem z této tabulky vypočetla procentuální a reálné složení populace, taktéž rozdělené do věkových kategorií. Výzkumným vzorkem je 206 respondentů, což je expertní odhad diskutovaný s vedoucí práce. Složení tohoto vzorku je následující:

Věk	Ženy	%	Muži	%	Celkem	%
20-39	42	51, 220	40	48, 780	82	39, 806
40-59	34	51, 515	32	48, 485	66	32, 039
60-69 let	17	56, 667	13	43, 333	30	14, 563
70 a více	18	64, 286	10	35, 714	28	13, 592

Tabulka B (faktické a procentuální zastoupení mužů a žen ve výzkumném vzorku).

Faktický sběr dat byl realizován zejména pomocí on- line dotazníků (87%). Kdy internetový odkaz na tento on- line dotazník byl jednak

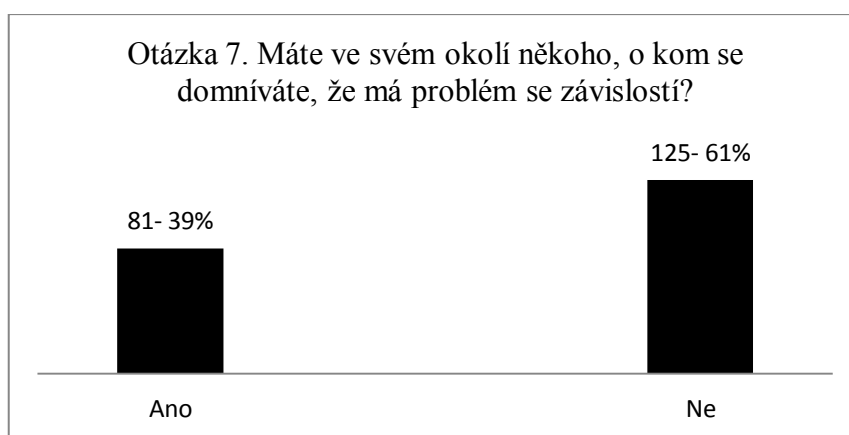
přeposílán mezi lidmi žijícími v Olomouci, jednak byl umístěn na internetové stránky Univerzity Palackého v Olomouci. Zbýlých 13% dotazníků bylo vyplněno v písemné (papírové) podobě. Tyto dotazníky byly distribuovány zejména mezi staršími lidmi, kteří na sebe navzájem odkázali.

8 Výsledky výzkumu

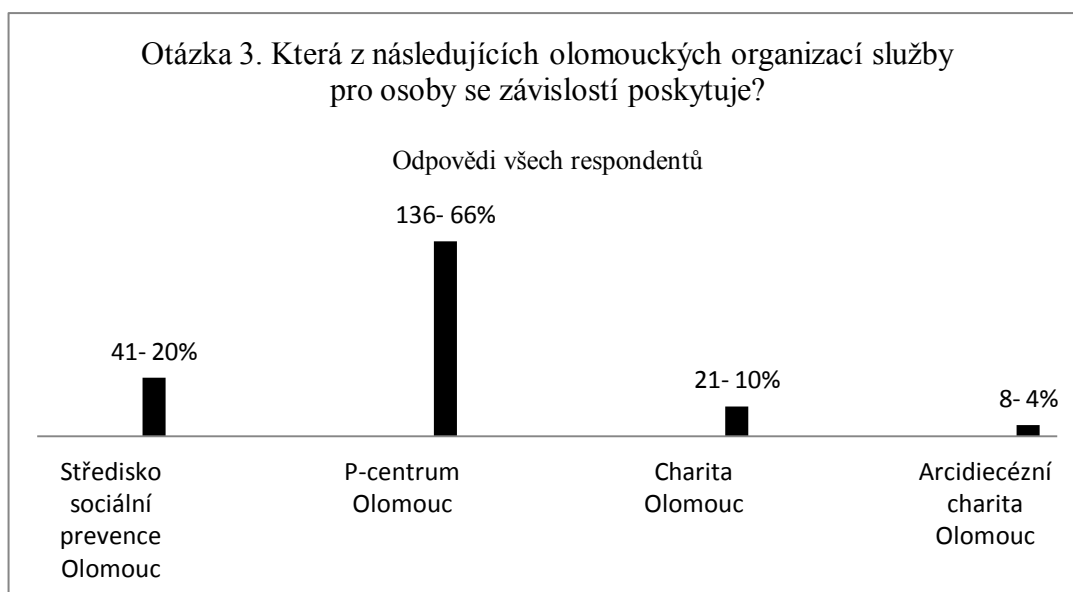
V této části textu uvedu výsledky výzkumu. Ty jsou zpracovány do grafů, podle cílů a hypotéz. Hypotézy jsou pak potvrzeny, či vyvráceny.

8.1 Povědomí o Poradně pro alkoholové a jiné závislosti

První hypotéza: Předpokládáme, že většina těch respondentů, kteří mají ve svém okolí někoho, o kom si myslí, že má problém se závislostí, ví o poradně působící pod P-centrem. Tato hypotéza je měřena otázkami číslo 7 a 3.



Graf č. 1. Otázka č. 7 (Máte ve svém okolí někoho, o kom se domníváte, že má problém se závislostí?).



Graf č. 2. Otázka 3 (Která z následujících olomouckých organizací služby pro osoby se závislostí poskytuje?).

Následující tabulka č. 1 ukazuje odpovědi respondentů na otázku č. 3 (Která z následujících olomouckých organizací služby pro osoby se závislostí poskytuje?), kteří se domnívají, že znají někoho, kdo má problém se závislostí. Odpověděli tedy Ano na otázku č. 7 (Máte ve svém okolí někoho, o kom se domníváte, že má problém se závislostí?).

Středisko sociální prevence Olomouc	8	10%
P-centrum Olomouc	55	68%
Charita Olomouc	12	15%
Arcidiecézní charita Olomouc	6	7%

Tabulka č. 1. Odpovědi respondentů, kteří se domnívají, že mají ve svém okolí někoho, kdo má problém se závislostí. Otázka 3. (Která z následujících olomouckých organizací služby pro osoby se závislostí poskytuje?).

Otázka č. 3 (Která z následujících olomouckých organizací služby pro osoby se závislostí poskytuje?). Odpovědi respondentů, kteří na otázku č. 7 odpověděli Ne (domnívají se, že neznají nikoho, kdo má problém se závislostí).

Středisko sociální prevence Olomouc	33	26%
P-centrum Olomouc	81	65%
Charita Olomouc	9	7%
Arcidiecézní charita Olomouc	2	2%

Tabulka č. 2. Odpovědi respondentů, kteří se domnívají, že nemají ve svém okolí nikoho, kdo má problém se závislostí. Otázka 3. (Která z následujících olomouckých organizací služby pro osoby se závislostí poskytuje?).

Z předchozích dvou grafů a tabulek vyplývá, že nejen ti respondenti, kteří mají ve svém okolí někoho, o kom se domnívají, že má problém se závislostí, ví službách poskytovaných P- centrem. Respondentů, kteří se domnívají, že mají ve svém okolí někoho se závislostí je 39%. Osob, které jako poskytovatele služeb pro osoby se závislostí uvedlo P- centrum, bylo mnohem více, bylo jich 66%. Povědomí o službách pro osoby se závislostí, tedy nemají jen ti, kteří znají někoho se závislostí, ale i lidé, kteří uvedli, že nikoho takového neznají.

První hypotéza zněla: Předpokládáme, že většina těch respondentů, kteří mají ve svém okolí někoho, o kom si myslí, že má problém se závislostí, ví o poradně působící pod P- centrem. Jelikož respondentů, kteří odpověděli, že se domnívají, že znají někoho se závislostí bylo 81 a z nich 55 odpovědělo, že P- centrum Olomouc zná jako poskytovatele služeb pro osoby se závislostí, je tato hypotéza potvrzena.

Druhá hypotéza: Předpokládáme, že většina respondentů z věkové kategorie 70 a více let, nebude vědět, kde se Poradna nachází. Tato hypotéza je spojena s otázkami č. 4 a 13.

Otázka č. 13 (Kolik Vám je let?)

Věk	Počet respondentů
20- 39 let	82
40- 59 let	66
60- 69 let	30
70 a více let	28

Tabulka č. 3. Otázka. 13 (Kolik Vám je let?)

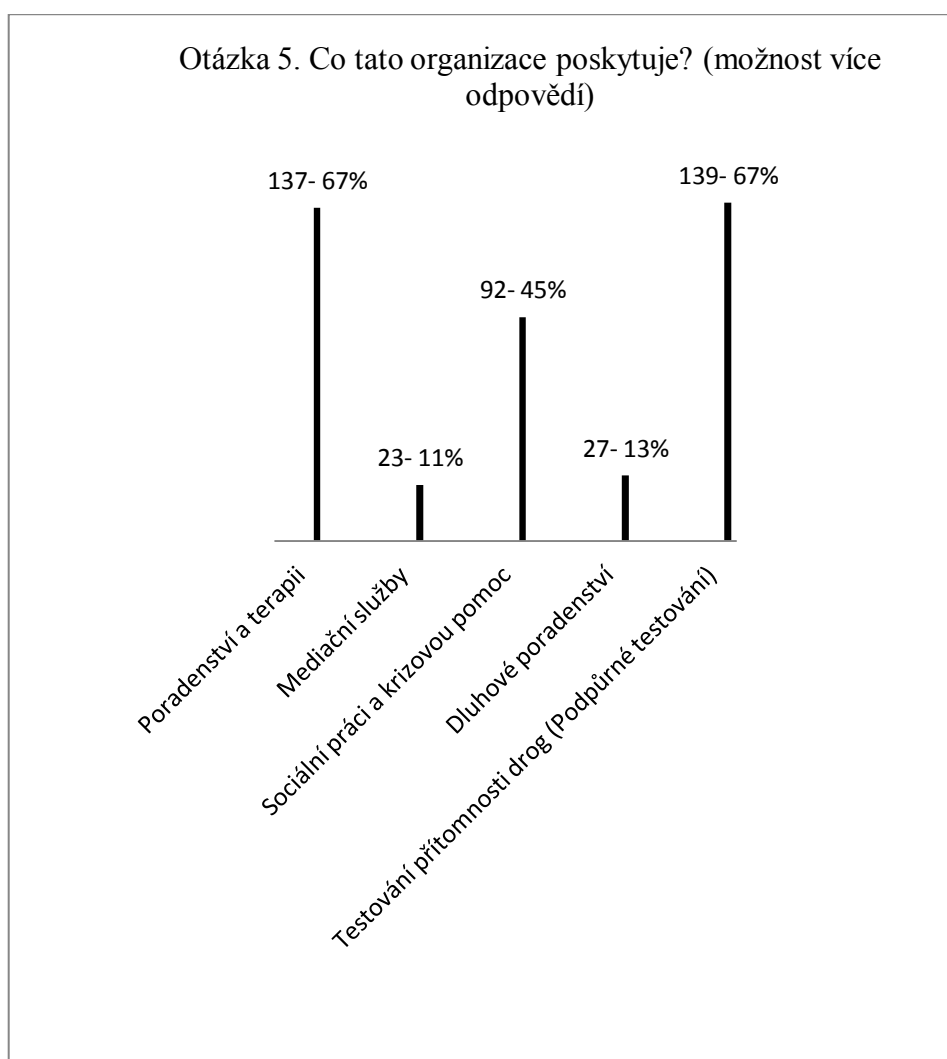
Otázka č. 4 (Kde se tato organizace nachází?)

Odpovědi	Věková kategorie							
	20- 39 let		40- 59 let		60- 69 let		70 a více let	
	počet		počet		počet		počet	
Ulice Lafayetteova	28	34%	9	14%	4	13%	2	7%
Dolní náměstí	9	11%	15	23%	8	27%	4	14%
Horní náměstí	0	0%	7	11%	0	0%	0	0%
Ulice Wurmova	6	7%	9	14%	2	7%	1	4%
Ulice Vejdovského	3	4%	1	2%	0	0%	1	4%
Na Vozovce	3	4%	0	0%	0	0%	0	0%
Nevím	33	40%	25	36%	16	53%	20	71%
Jinde	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%

Tabulka č. 4. Otázka 4. (Kde se tato organizace nachází?).

Počet respondentů z věkové kategorie 70 a více let je 28. Z tabulky č. 4. je zřejmé, že je hypotéza potvrzena, protože 71%, tedy 20 respondentů z celkového počtu 28 odpovědělo, že neví, kde se organizace nachází. Celkově největší počet respondentů u všech věk. kategorií odpověděl, že neví, kde se organizace nachází. Těsné výsledky mezi odpovědi Nevím a Ulice Lafayetteova je jen u věk. kategorie 20- 39 let.

Třetí hypotéza: Předpokládáme, že více jak polovina respondentů neví, jaké služby organizace poskytuje. S touto hypotézou se pojí otázka č. 5.



Graf č. 3. Otázka č. 5 (Co tato organizace poskytuje?).

Tato hypotéza musí být potvrzena. Jelikož nebyly všechny odpovědi označeny více jak polovinou respondentů. Více jak polovina respondentů označila dvě ze tří správných odpovědí. Jak je vidět z grafu třetí správnou odpověď

Sociální práci a krizovou pomoc označilo 45% respondentů, což se taktéž blíží k polovině. Druhé dvě správné odpovědi (Poradenství a terapii a Testování přítomnosti drog (Podpůrné testování)) označilo za správné odpovědi 67% a 68% respondentů.

8.2 Informovanost o existenci poraden a případná ochota je využít

Čtvrtá hypotéza: Předpokládáme, že většina mladších respondentů (z věk. kategorie 20- 39 let) bude vědět, že lidé se závislostí mohou hledat odbornou pomoc v poradnách. Tuto hypotézu testují otázky č. 13 a 1.

Otázka č. 13 (Kolik Vám je let?)

Věk	Počet respondentů
20- 39 let	82
40- 59 let	66
60- 69 let	30
70 a více let	28

Tabulka č. 5. Otázka 13 (Kolik Vám je let?).

Otázka č. 1 (Kde lidé se závislostí mohou hledat odbornou podporu a pomoc?)

Odpovědi	Věková kategorie							
	20- 39 let		40- 59 let		60- 69 let		70 a více let	
	počet		počet		počet		počet	
V poradnách	44	54%	27	41%	12	40%	8	29%
Na charitě	9	11%	19	29%	9	30%	9	32%
V krizových centrech	26	32%	20	30%	9	30%	11	39%
Jinde	3	3%	0	0%	0	0%	0	0%

Tabulka č. 6. Otázka 1. (Kde lidé se závislostí mohou hledat odbornou podporu a pomoc?).

Hypotéza musí být potvrzena, protože ze zvolené věkové kategorie 20- 39 let, označilo odpověď V poradnách 54%. Tedy více, než polovina respondentů. Pro úplnost údajů, uvádím v téže tabulce i odpovědi respondentů z ostatních

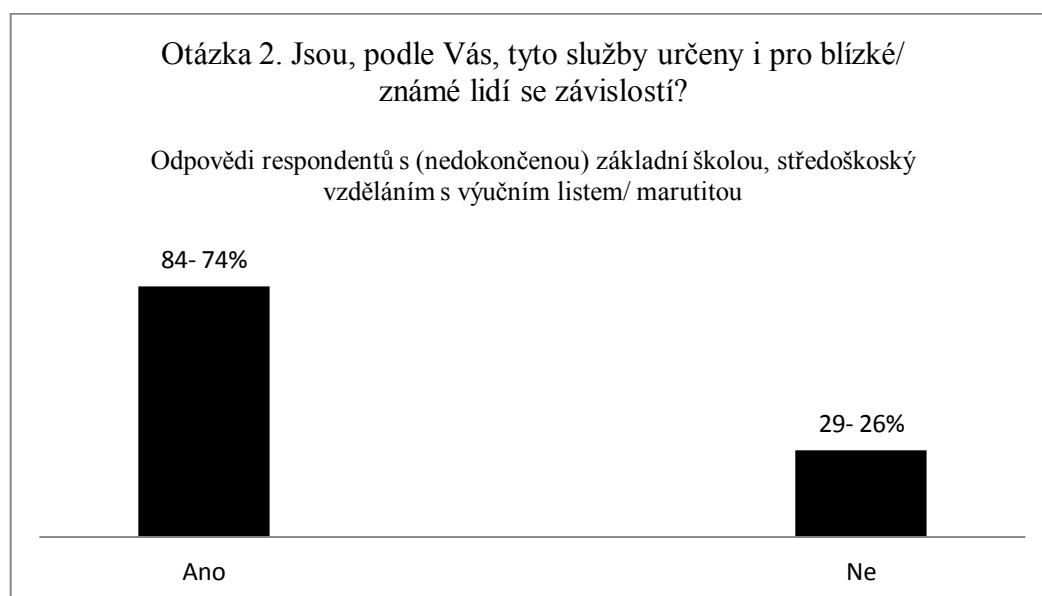
věkových kategorií. Je vidět, že v žádné z dalších věk. kategorií více jak polovina respondentů již odpověď V poradnách neuvedla. S klesajícím počtem respondentů, kteří označili odpověď V poradnách, roste počet respondentů, kteří si myslí, že osoby se závislostí mohou odbornou podporu a pomoc hledat na charitě, či v krizovém centru.

Pátá hypotéza: Předpokládáme, že většina respondentů s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním, bude vědět, že služeb pro osoby se závislostí mohou využít i jejich blízcí. Tuto hypotézu testují otázky č. 14 a 2.

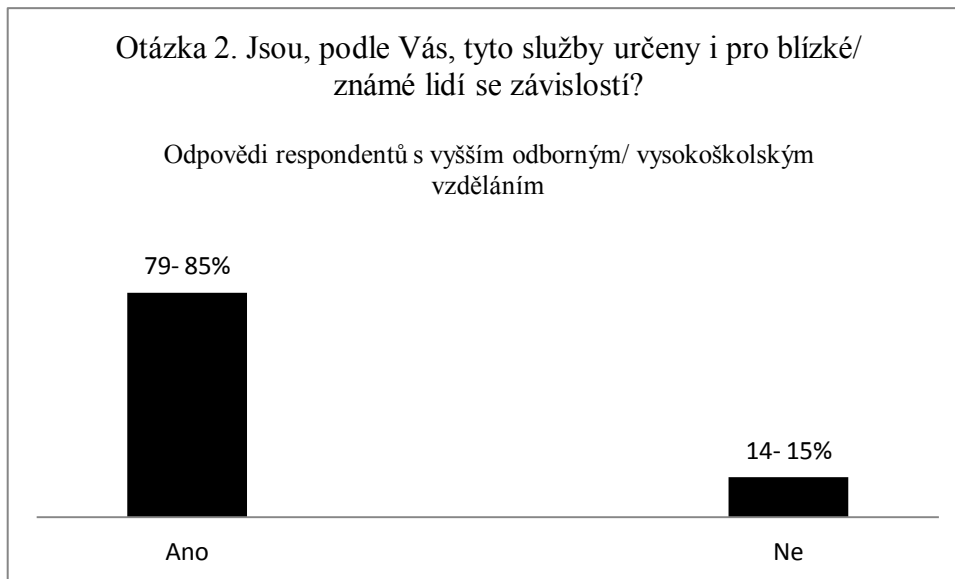
Otázka č. 14 (Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?)

Vzdělání	Počet respondentů
Nedokončená základní škola, základní, středoškolské s výučním listem/ maturitou	113
Vyšší odborné, vysokoškolské	93

Tabulka č. 7. Otázka č. 14 (Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?).



Graf č. 4. Odpovědi respondentů bez dokončeného zákl. vzdělání, se základním vzděláním, se středoškolským vzděláním s výučním listem či maturitou. Otázka 2. (Jsou, podle Vás, tyto služby určeny i pro blízké/ známé lidí se závislostí?).



Graf č. 5. Odpovědi respondentů s vyšším odborným či vysokoškolským vzděláním. Otázka 2. (Jsou, podle Vás, tyto služby určeny i pro blízké/ známé lidi se závislostí?).

Tuto hypotézu je také možno potvrdit. Avšak je nutné dodat, že většina respondentů bez vyššího odborného či vysokoškolského vzdělání, se také domnívá, že služby jsou určeny nejen osobám se závislostí, ale taktéž jejich blízkým a známým.

Šestá hypotéza: Předpokládáme, že v tom, jestli si respondenti dovedou představit, že by služeb poradny pro závislé a jejich blízké někdy využili, se výsledky budou lišit a to podle pohlaví. S touto hypotézou jsou spojeny otázky č. 8 a 15.

Otázka č. 15 (Pohlaví)

Muž	95
Žena	111

Tabulka č. 8. Otázka 15 (Pohlaví).



Graf č. 6. Odpovědi mužů. Otázka 8. (Dovedete si představit, že byste využil/a v případě potřeby takových služeb pro závislé a jejich blízké?).

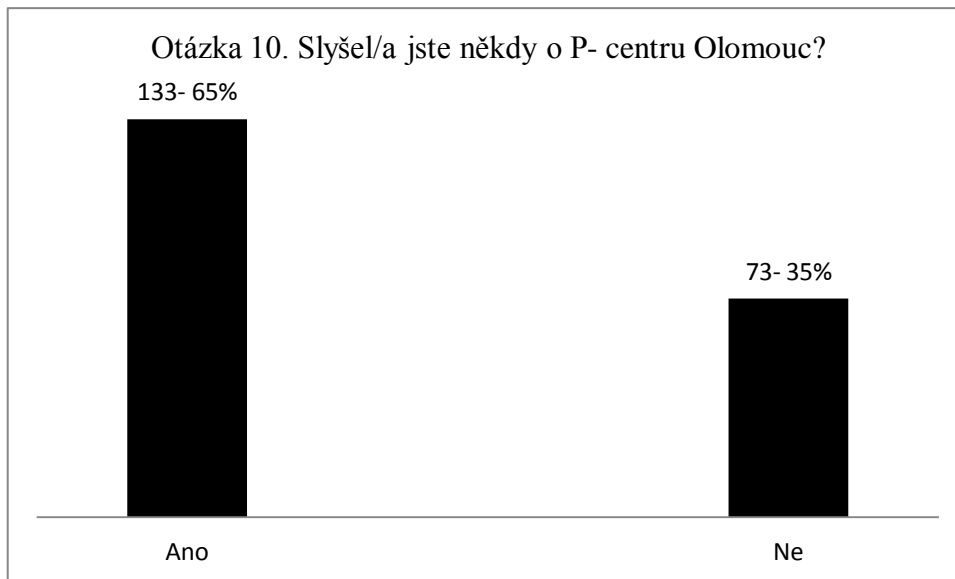


Graf č. 7. Odpovědi žen. Otázka 8. (Dovedete si představit, že byste využil/a v případě potřeby takových služeb pro závislé a jejich blízké?).

Tuto hypotézu je nutno vyvrátit, odpovědi se sice liší, ale jen velmi nepatrně a to jen o pouhé jedno procento. Z grafů vyplývá, že více, jak 70% respondentů by v případě potřeby využila služeb pro osoby se závislostí či jejich blízké.

8.3 Informovanost o P- centru Olomouc

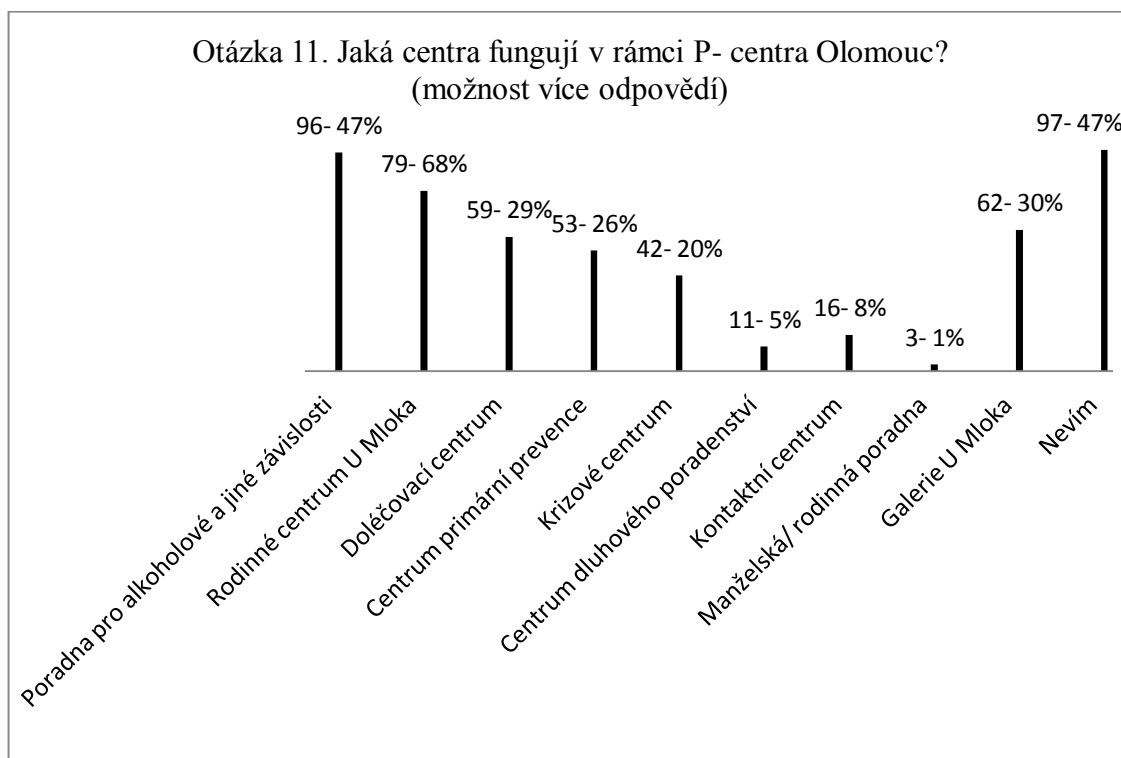
Sedmá hypotéza: Předpokládáme, že většina respondentů už někdy slyšela o P-centru Olomouc. Na tuto hypotézu se váže otázka č. 10.



Graf č. 8. Otázka 10 (Slyšel/a jste někdy o P- centru Olomouc?).

Tuto hypotézu je možno potvrdit, jelikož na otázku č. 10 odpovědělo kladně 65% respondentů.

Osmá hypotéza: Předpokládáme, že většina respondentů nebude schopna vyjmenovat, všechna centra, která P- centrum sdružuje. Tuto hypotézu testuje otázka č. 11.



Graf č. 9. Otázka 11 (Jaká centra fungují v rámci P- centra Olomouc?).

Tuto hypotézu je možné potvrdit. Více jak polovina respondentů (68%) označila pouze Rodinné centrum u Mloka. Z grafu vyplývá tedy, že respondentům je nejvíce známo zmíněné Rodinné centrum u Mloka (68%), pak Poradna pro alkoholové a jiné závislosti (47%), pak Galerie u Mloka (30%), Doléčovací centrum (29%), nakonec Centrum primární prevence (26%). Centra, která reálně fungují pod P- centrem Olomouc, byla označena nejvíce lidmi. Je nutné ovšem dodat, že skoro polovina (přesně 47%) respondentů odpověděla na tuto otázku Nevím.

Devátá hypotéza: Předpokládáme, že většina respondentů, kteří znají někoho, kdo využil poradnu pro závislé a jejich blízké, bude vědět, pro koho je P- centrum určeno. Tato hypotéza se pojí s otázkami č. 9 a 12.

Otázka č. 9 (Znáte někoho, kdo takovou službu využil?)

Ano	81
Ne	125

Tabulka č. 9. Otázka 9 (Znáte někoho, kdo takovou službu využil?).

Otázka č. 12 (Pro koho je toto P- centrum Olomouc určeno?) (možnost více odpovědí). Odpovědi respondentů, kteří na otázku 9. odpověděli Ano, tedy znají někoho, kdo takovou službu využil.

Pro osoby závislé	93	74%
Pro blízké osob se závislostí	73	58%
Pro pracovní kolektivy	7	6%
Pro školy, učitele	29	23%
Pro rodiny s dětmi	25	20%
Pro dlužníky	8	6%
Pro osoby v krizi	47	38%
Nevím	22	18%

Tabulka č. 10. Odpovědi respondentů, kteří na otázku 9. odpověděli Ano. Otázka 12. (Pro koho je toto P- centrum Olomouc určeno?).

Otázka č. 12 (Pro koho je toto P- centrum Olomouce určeno?) (možnost více odpovědí). Odpovědi respondentů, kteří na otázku 9. odpověděli Ne, tedy neznají nikoho, kdo takovou službu využil.

Pro osoby závislé	54	67%
Pro blízké osob se závislostí	45	56%
Pro pracovní kolektivy	3	4%
Pro školy, učitele	18	22%
Pro rodiny s dětmi	28	35%
Pro dlužníky	4	5%
Pro osoby v krizi	26	32%
Nevím	27	33%

Tabulka č. 11. Odpovědi respondentů, kteří na otázku 9. odpověděli Ne. Otázka 12. (Pro koho je toto P- centrum Olomouc určeno?).

Tuto hypotézu je nutno vyvrátit. Přesto, že hlavní cílovou skupinu poradny pro osoby se závislostí a jejich blízké (osoby se závislostí a jejich blízké/ známé) uvedla více jak polovina respondentů a to bez rozdílu znají- li někoho, kdo takovou službu využil, nebo ne. Otázka však byla zaměřena na cílové skupiny celého P- centra Olomouc, ne jen Poradny pro alkoholové a jiné závislosti.

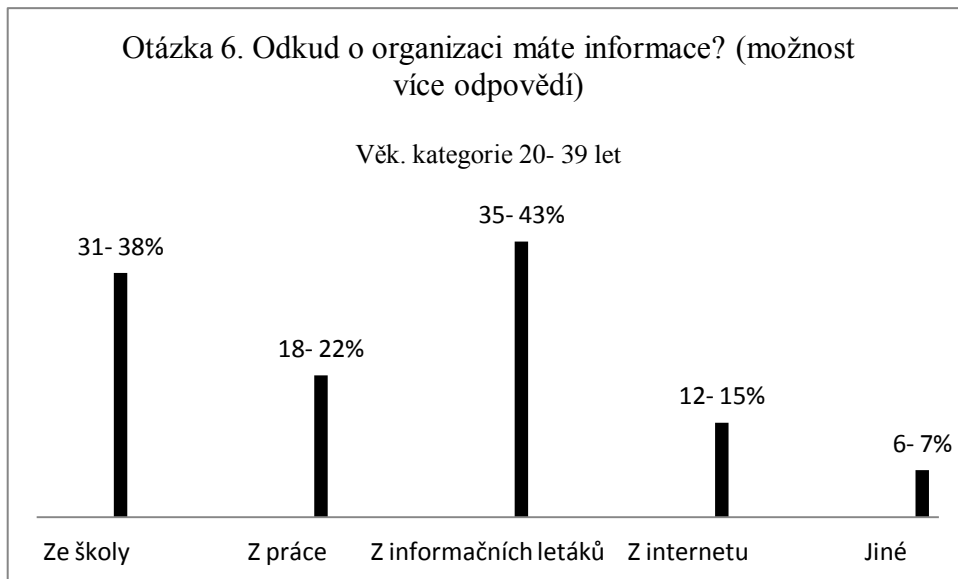
8.4 Využívaný zdroj informací

Desátá hypotéza: Předpokládáme, že většina respondentů z věkové kategorie 20- 39 let, jako zdroj informací uvede školu. Tato hypotéza je testována otázkami č. 13 a 6.

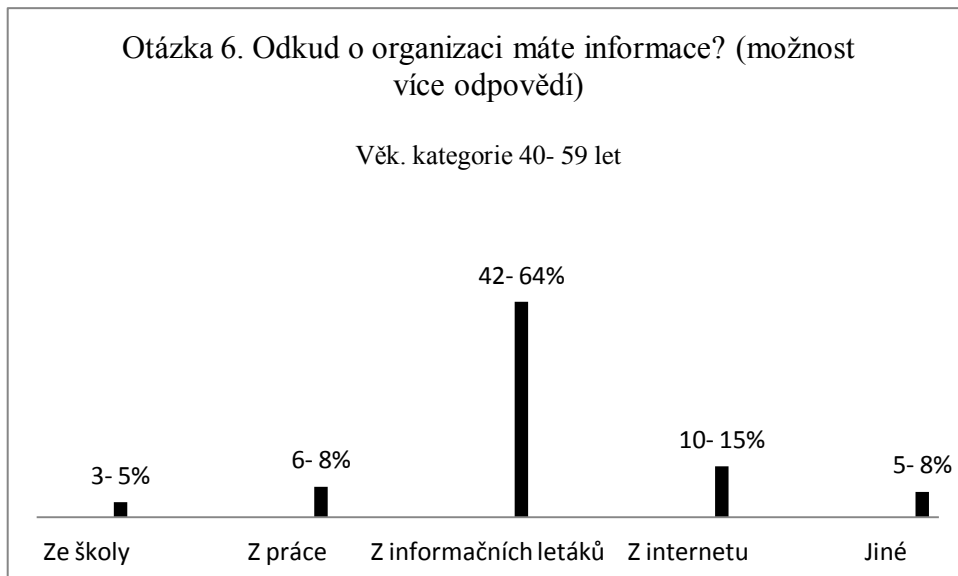
Otázka č. 13 (Kolik Vám je let?)

Věk	Počet respondentů
20- 39 let	82
40- 59 let	66
60- 69 let	30
70 a více let	28

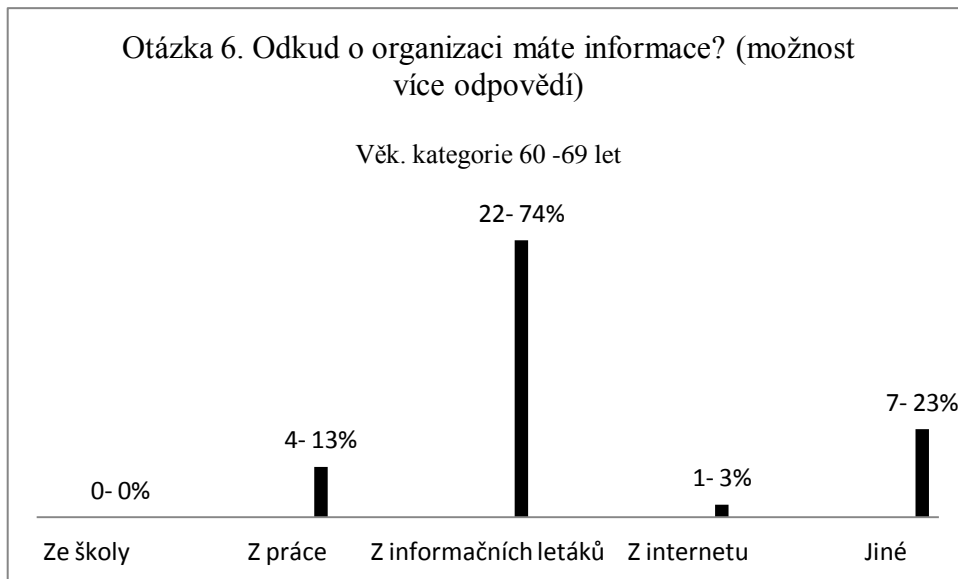
Tabulka č. 12. Otázka 13 (Kolik Vám je let?).



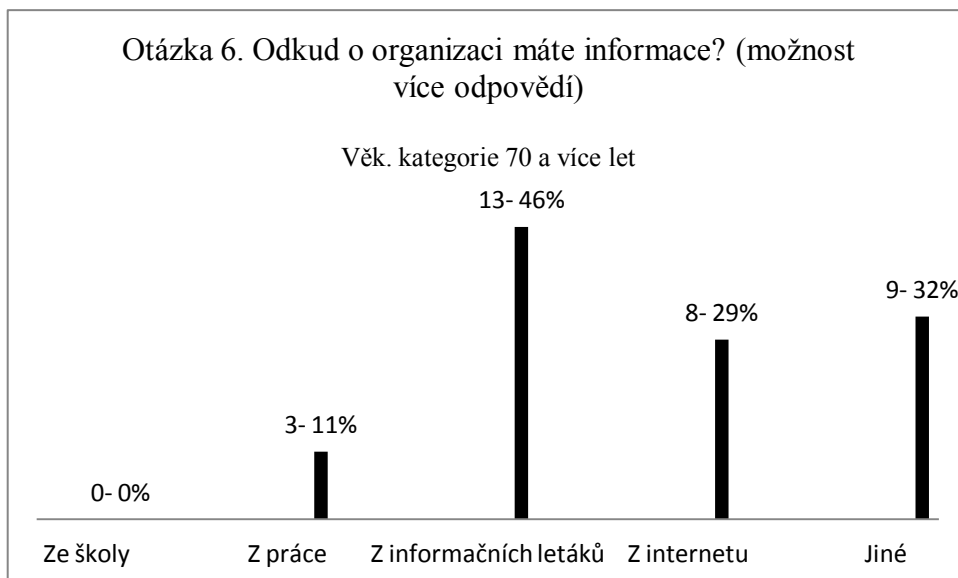
Graf č. 10. Věk. kategorie 20- 39 let. Otázka 6. (Odkud o organizaci máte informace?).



Graf č. 11. Věk. kategorie 40- 59 let. Otázka 6. (Odkud o organizaci máte informace?).



Graf č. 12. Věk. kategorie 60- 69 let. Otázka 6. (Odkud o organizaci máte informace?).



Graf č. 13. Věk. kategorie 70 a více let. Otázka 6. (Odkud o organizaci máte informace?).

Tuto hypotézu je nutné vyvrátit, jelikož většina respondentů z věkové kategorie 20- 39 let, stejně jako většina respondentů z ostatních věkových kategorií, uvedla jako zdroj informací o organizaci informační letáky. Tento zdroj informací uvedlo minimálně 43% respondentů (věk. kategorie 20- 39 let), maximálně 74% respondentů (věková kategorie 60- 69 let). Respondenti v odpovědi Jiné uváděli také, že informace získali od přátel, díky tomu, že se procházejí po městě a organizace si všimnou, že tam byli na praxi atd. Respondenti v odpovědi Jiné také psali, že informace o organizaci nemají.

9 Shrnutí a diskuze

Na závěr je představena diskuze nad výsledky a limity tohoto výzkumu. Mezi nejdůležitější zjištěné výsledky patří to, že většina respondentů ví, že může odbornou pomoc hledat v poradnách. Také bylo zjištěno v jaké míře jsou respondenti informováni o centrech fungujících pod P- centrem, o tom pro koho je P- centrum určeno, kde se Poradna nachází a jaké služby poskytuje.

Důležitým zjištěním je, že P- centrum Olomouc, jako poskytovatele služeb pro osoby závislé uvedlo více jak 65% respondentů. Avšak většina respondentů ze všech věkových kategorií uvedla, že neví, kde se P- centrum nachází. Více jak polovina respondentů označila jako poradnou poskytované služby Poradenství a terapii (67%) a Podpůrné testování (68%), což jsou opravdu služby, které Poradna pro alkoholové a jiné závislosti poskytuje. K polovině respondentů má také blízko poslední služba poskytovaná Poradnou a to je Sociální práce a krizová pomoc (45%). Respondenti tedy ví (nebo z celkového tematického ladění dotazníku dovedou odhadnout) jaké služby jsou v Poradně poskytovány.

Na to, kde lidé se závislostí mohou hledat odbornou pomoc se odpovědi různí a to podle věkových kategorií. Většina respondentů od věku 20 až do 69 let uvedla jako odpověď V poradnách, kdežto většina respondentů z věkové kategorie 70 a více let uvedla V krizových centrech. Většina respondentů však ví, že služby (ať už uvedli jakékoliv) jsou určeny nejen pro osoby závislé, ale také pro blízké/ známé těchto lidí. Odpovědi v tom, jestli by těchto služeb případně využili spíše muži, či ženy, se výrazně nelišily. Z výzkumu vyplývá, že celkově by většina respondentů byla ochotna hledat odbornou pomoc v poradnách, ať už by se jednalo o osoby závislé, či jejich blízké.

Většina respondentů (65%) už někdy slyšela o P- centru Olomouc, není však schopna vyjmenovat centra, která pod něj spadají. Odděleně jedině Rodinné centrum u Mloka přesáhlo nadpoloviční většinu (68%). Poradnu pro alkoholové a jiné závislosti označilo 47% respondentů. Přesto centra, která reálně fungují pod P- centrem Olomouc označilo nejvíce lidí. Je potřeba ještě dodat, že skoro polovina (přesně 47%) respondentů odpověděla, že neví, jaká centra P- centrum Olomouc sdružuje.

Z výzkumu bylo zjištěno, že to jestli respondenti ví (nebo dovedou odhadnout) pro koho je P- centrum určeno, nesouvisí s tím, jestli znají někoho, kdo využil služeb pro závislé a jejich blízké. Největší počet z respondentů označil jako cílovou skupinu P- centra Olomouc osoby závislé a jejich blízké.

Zdrojem informací o službách jsou podle výsledků výzkumu, v někdy až v drtivé většině, informační letáky a to i u věkové kategorie 20- 39 let. Což pro mě bylo překvapující. Z toho důvodu, že jsem očekávala, že díky činnosti P- centra v oblasti prevence, která je realizována zejména na základních a středních školách, bude zdrojem informací pro tuto skupinu respondentů právě škola.

Zjištěné výsledky jsou významné z toho důvodu, že tento realizovaný výzkum je prvním výzkumem, který se zaměřuje na zjišťování povědomí o Poradně pro alkoholové a jiné závislosti a také do jisté míry o službě P- centra. Výsledky z něj může P- centrum, Poradna použít jako výchozí data zejména pro jejich zaměření propagační činnosti.

Výzkumu se zúčastnilo celkem 206 respondentů, dotazování byli prostřednictvím kvantitativní výzkumné metody- skrze dotazníkovou techniku sběru dat. Díky standardizaci této metody a techniky mohlo dojít k několika zkreslením např. špatné pochopení otázky, nemožnost vybrat z předem daných odpovědí atd.

Limitem tohoto dotazníkového šetření mohlo být i to, že některé dotazníky mohly být vyplněny i osobami, které nemají trvalé bydliště v Olomouci, nebo které nespádali do předem určených věkových kategorií. Jelikož byla data sebrána zejména pomocí on line dotazníku (několik málo dotazníků bylo vyplněno také v písemné formě), je také možné, že někteří respondenti hledali odpovědi na internetu. Dalším limitem tohoto výzkumu je to, že pro větší možnost generalizace výsledků výzkumu mohl být výzkumný vzorek větší. Dále také, že kvótou pro výběr respondentů mohlo být i nejvyšší dosažené vzdělání, ne jen pohlaví a věk. V neposlední řadě je možné vidět limit v malém množství nabízených odpovědí v otázce č. 6 (Odkud o organizaci máte informace?) V možnostech mohla být navíc např. varianta od přátel, či že o organizaci respondent informace nemá (tyto a další odpovědi se objevovaly pod variantou

Jiné). Limitem také může být, že některé otázky zaměřené na znalosti respondentů o Poradně, P- centru nemusely zjistit, jestli respondent o nich určitou věc ví, ale mohly zjistit to, co byl respondent schopen z nabízených odpovědí odhadnout, že bude správně.

Závěr

Tato bakalářská práce je především empirickou statí směřující ke kvantitativnímu šetření, jehož cílem bylo zjistit míru povědomí, vybraných skupin obyvatel Olomouce, o Poradně pro alkoholové a jiné závislosti, službě P- centra Olomouc. Myslím, že se stanovený hlavní cíle a další dílčí cíle zdařily naplnit.

V teoretické části práce jsem se věnovala paradigmatům v sociální práci, charakteristice terénní práce a kontaktních center, poradenství, službám pro osoby se závislostí, základním charakteristikám prevence. Poté popisu P- centra Olomouc a Poradny pro alkoholové a jiné závislosti. Uvedení těchto informací bylo důležité zejména pro zachování celistvosti práce a ukotvení teoretických východisek práce. V metodologické části jsem popsala průběh výzkumu, kvantitativní metodu a dotazníkovou techniku sběru dat. Poté jsem se věnovala hypotézám a popisu výzkumného vzorku. Na přípravnou část výzkumu navazuje část věnovaná výsledkům výzkumu. Tyto výsledky jsou rozděleny do podkapitol a to podle výzkumných cílů. Poslední částí textu je část věnovaná shrnutí a diskuzi, kde shrnuji výsledky šetření a uvádím možné limity, které tento výzkum pravděpodobně má a je třeba, abychom si jich byli vědomi.

Mezi nejdůležitější výsledky dotazníkového šetření mimo jiné patří následující: nejnižší míru informovanosti o službách P- centra mají lidé starší 70-ti let. Povědomí o Poradně nijak výrazně nesouvisí s tím, jestli dotyčný zná někoho, se závislostí, či nezná. Většina respondentů už někdy slyšela o P- centru Olomouc. Z výsledků výzkumu také vyplývá, že nejčastějším zdrojem informací o centru jsou informační letáky. Ženy a muži se nijak výrazně neliší v jejich názoru na to, jestli by nabízených služeb pro osoby závislé a jejich blízké případně využili. Z výzkumu též vyplývá, že míra povědomí o cílových skupinách poraden obecně, nezávisí na dosaženém vzdělání.

Výsledky této práce jsou určeny primárně pro P- centrum Olomouc a Poradnu pro alkoholové a jiné závislosti. Na základě zjištěných výsledků se může P- centrum Olomouc a Poradna zaměřit na šíření informací o svých službách v těch skupinách obyvatel Olomouce, kde je míra informovanosti nízká (zejména senioři) a u kterých jim záleží, aby byli o jejich činnosti dobře obeznámeni. Práce

může sloužit také jako inspirace pro ty studenty, kteří chtějí psát práci, která má opravdu pro určitou organizaci smysl a přínos. V neposlední řadě ji mohou využít i ti, kteří by rádi vypracovali výzkum o P- centru, Poradně, či jiné jejich službě. Příští výzkumy by mohly být např. zaměřeny na zjišťování důvodů, proč je informovanost u lidí vyššího věku nižší, než u mladších lidí. Jaké zdroje informací respondentům chybí k tomu, aby byli o P- centru a jejich službách dobře informováni. Zda- li vůbec respondenti cítí potřebu být o těchto službách informováni, jaké informace by rádi znali apod.

Seznam použité literatury a zdrojů

Bibliografické zdroje:

- 1) Disman, M. (2002). *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Karolinum.
- 2) Janíková, B., Kiššová, L., Klím, a T., Mravčík, V., Nečas, V., Šalamoun, J. (2015). *Seznam a definice výkonů drogových služeb*. Revize 1.1. Praha. Úřad vlády České republiky.
- 3) Kalina, K. a kolektiv. (2003a). *Drogy a drogové závislosti 1 Mezioborový přístup*. Úřad vlády České republiky.
- 4) Kalina, K. a kolektiv. (2003b). *Drogy a drogové závislosti 2 Mezioborový přístup*. Úřad vlády České republiky.
- 5) Krejčířová, O. (2007). *Sborník prevence sociálně patologických jevů jako významný fenomén poradenské činnosti*. Univerzita Palackého.
- 6) Krutilová, D. (2015). *Expertní rozhovor o P- centru Olomouc ze dne 8. 12. 2015*.
- 7) Matoušek, O. a kol. (2003). *Metody a řízení sociální práce*. Portál Praha.
- 8) Matoušek, O. (2008). *Slovník sociální práce*. Portál Praha.
- 9) Navrátil, P. (2001). *Teorie a metody sociální práce*. Marek Zeman.
- 10) Němec, J., Bodláková, J. (1996). *Prevence zneužívání návykových látek*. POLY+ Praha.
- 11) Punch, K. F. (2008). *Základy kvantitativního šetření*. Portál Praha.
- 12) Ryšavý, D. (2002). *Metody a techniky sociálního výzkumu*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- 13) Skála, J. a kolektiv. (1987). *Závislost na alkoholu a jiných drogách*. Avicenum, Zdravotnické nakladatelství, Praha.

- 14) Úlehla, I. (1999). *Umění pomáhat Učebnice metod sociální praxe*. Sociologické nakladatelství (SLON), Praha.

Cizojazyčné zdroje:

- 1) Mayo Clinic Staff. *Family Therapy*. [on line]. Aktualizace: srpen 2014. Dostupné z: <http://www.mayoclinic.org/tests-procedures/family-therapy/basics/definition/prc-20014423>[cit. 24. 10. 2015].
- 2) The Chicago School of Professional Psychology Counseling Center. *Individual Therapy*. [on line]. Aktualizace: Nedatováno. Dostupné z: <http://counseling.tcscenters.org/individual-therapy/>[cit. 24. 10. 2015].

Elektronické zdroje:

- 1) Český statistický úřad. (2011). *Veřejná databáze*. [on line]. Aktualizace: 2011. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31288&u=__VUZEMI__43__500496
- 2) Katedra psychologie. (Nedatováno). *Katedra Psychologie P-centrum*. [on line]. Aktualizace: nedatováno. Dostupné z: <http://psych.upol.cz/p-centrum/>[cit. 08. 10. 2015].
- 3) Kliment, P. (2007). *Rodinný systém se závislým na alkoholu*. [on line]. Časopis Sociální práce/ Sociálna práca. číslo 3. - Sociální práce s lidmi se závislostí. Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/index.php?sekce=2&podsekce=&ukol=1&id=33> [cit. 08. 10. 2015].
- 4) Mravčík, V. a spol. (2014). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2013*. [on line]. Praha 2014. Dostupné z: <http://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocnizpravy/vyrocnizprava-o-stavu-ve-vecich-drog-v-ceske-republice-v-roce-2013/>[cit. 08. 10. 2015].
- 5) Neuvedeno. (2010). *Párová terapie*. [on line]. Aktualizace: 2010. Dostupné z: <http://www.hodos.cz/parova-terapie/>[cit. 24. 10. 2015].

- 6) Orlíková, B. (Nedatováno). *Streetwork, K- centra*. [on line]. Aktualizace: nedatováno. Dostupné z: <http://www.drogovaporadna.cz/pomoc-a-lecba/streetwork,-k-centra.html> [cit. 19. 02. 2016].
- 7) P- centrum. (2013). *Centrum primární prevence*. [on line]. Aktualizace: 2013. Dostupné z: <http://www.p-centrum.cz/o-nas-3/>[cit. 08. 10. 2015].
- 8) P- centrum. (2013). *Dolěčovací centrum o nás*. [on line]. Aktualizace: 2013. Dostupné z: <http://www.p-centrum.cz/o-nas-2/>[cit. 08. 10. 2015].
- 9) P- centrum. (2013). *o galerii*. [on line]. Aktualizace: 2013. Dostupné z: <http://galerieumloka.p-centrum.cz/text/o-galerii>[cit. 08. 10. 2015].
- 10) P- centrum. (2013). *o nás*. [on line]. Aktualizace: 2013. Dostupné z: <http://www.p-centrum.cz/poslani/> [cit. 08. 10. 2015].
- 11) P- centrum. (2013). *P-centrum* [on line]. Aktualizace: 2013. Dostupné z: <http://www.p-centrum.cz/> [cit. 08. 10. 2015].
- 12) P- centrum. (2013). *Poslání Dolěčovacího centra* [on line]. Aktualizace: 2013. Dostupné z: <http://www.p-centrum.cz/poslani-3/> [cit. 08. 10. 2015].
- 13) P- centrum. (2013). *Poslání P-centra*. [on line]. Aktualizace: 2013. Dostupné z: <http://www.p-centrum.cz/poslani-p-centra/> [cit. 08. 10. 2015].
- 14) P- centrum. (2013). *Poradna pro alkoholové a jiné závislosti- Co nabízíme*. [on line]. Aktualizace: 2013. Dostupné z: <http://www.p-centrum.cz/co-nabizime/> [cit. 08. 10. 2015].
- 15) P- centrum. (2013). *Poradna pro alkoholové a jiné závislosti- Naše cíle*. [on line]. Aktualizace: 2013. Dostupné z: <http://www.p-centrum.cz/nase-cile-2/> [cit. 08. 10. 2015].
- 16) P- centrum. (2013). *Poradna pro alkoholové a jiné závislosti- o nás*. [on line]. Aktualizace: 2013. Dostupné z: <http://www.p-centrum.cz/poradna-pro-alkoholove-a-jine-zavislosti-2/> [cit. 08. 10. 2015].

- 17) P- centrum. (2013). *Poradna pro alkoholové a jiné závislosti- Poslání*. [on line]. Aktualizace: 2013. Dostupné z: <http://www.p-centrum.cz/poslani-2/> [cit. 08. 10. 2015].
- 18) P- centrum. (2013). *Primární/ sekundární cílová skupina*. [on line]. Aktualizace: 2013. Dostupné z: <http://www.p-centrum.cz/komu-je-poradna-urcena/>[cit. 08. 10. 2015].
- 19) P- centrum. (2013). *Rodinné centrum u Mloka*. [on line]. Aktualizace: 2013. Dostupné z: <http://www.p-centrum.cz/o-nas-4/>[cit. 08. 10. 2015].
- 20) P- centrum. (2014). *Výroční zpráva 2014 P-centra Olomouc*. [on line]. Aktualizace: Nedatováno. Dostupné z: <http://www.p-centrum.cz/vyrocnizprava/>[cit. 08. 10. 2015].
- 21) P- centrum. (2013). *Zásady*. [on line]. Aktualizace: 2013. Dostupné z: <http://www.p-centrum.cz/zasady/> [cit. 08. 10. 2015].
- 22) *Zákon 108/ 2006 Sb. o sociálních službách*. [on line]. Aktualizace: 14. 03. 2006. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13640/108_2006_2015.pdf [cit. 08. 10. 2015].
- 23) Zatloukal, L. (2007). *Postmoderní myšlení v poradenské praxi*. [on line]. Časopis Sociální práce/ Sociálna práca. Číslo 3.- Sociální práce s lidmi se závislostí. Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/index.php?sekce=2&podsekce=&ukol=1&id=33>[cit. 08. 10. 2015].

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník

Dobrý den,

Jsem studentkou 3. ročníku školy Caritas VOŠs Olomouc a CMTF, v rámci své závěrečné bakalářské práce zjišťuji povědomí obyvatel Olomouce o sociální službě pro osoby se závislostí, proto Vás touto cestou žádám o vyplnění níže uvedených 10 otázek. Získání data jsou anonymní.

Za Vaše odpovědi Vám moc děkuji, budou cennými daty pro výsledky mého výzkumu.

Podmínkou účasti ve vyplňování dotazníku je bydliště v Olomouci a 20 a více let.

- 1) Kde lidé se závislostí mohou hledat odbornou podporu a pomoc?**
 - a) V poradnách
 - b) Na charitě
 - c) V krizových centrech
 - d) Jinde_____

- 2) Jsou, podle Vás, tyto služby určeny i pro blízké/ známé lidí se závislostí?**
 - a) Ano
 - b) Ne

- 3) Která z následujících olomouckých organizací služby pro osoby se závislostí poskytuje?**
 - a) Středisko sociální prevence Olomouc
 - b) P-centrum Olomouc
 - c) Charita Olomouc
 - d) Arcidiecézní charita Olomouc

- 4) Kde se tato organizace nachází?**
 - a) Ulice Lafayettova
 - b) Dolní náměstí
 - c) Horní náměstí
 - d) Ulice Wurmova
 - e) Ulice Vejdovského
 - f) Na Vozovce
 - g) Nevím
 - h) Jinde_____

- 5) Co tato organizace poskytuje? (možnost více odpovědí)**
- a) Poradenství a terapii
 - b) Mediační služby
 - c) Sociální práci a krizovou pomoc
 - d) Dluhové poradenství
 - e) Testování přítomnosti drog (Podpůrné testování)
- 6) Odkud o organizaci máte informace? (možnost více odpovědí)**
- a) Ze školy
 - b) Z práce
 - c) Z informačních letáků
 - d) Z internetu
 - e) Jiné _____
- 7) Máte ve svém okolí někoho, o kom se domníváte, že má problém se závislostí?**
- a) Ano
 - b) Ne
- 8) Dovedete si představit, že byste využil/a v případě potřeby takových služeb pro závislé a jejich blízké?**
- a) Ano
 - b) Ne
- 9) Znáte někoho, kdo takovou službu využil?**
- a) Ano
 - b) Ne
- 10) Slyšela jste někdy o P-centru Olomouc?**
- a) Ano
 - b) Ne
- 11) Jaká centra fungují v rámci P- centra Olomouc? (možnost více odpovědí)**
- a) Poradna pro alkoholové a jiné závislosti
 - b) Rodinné centrum u Mloka
 - c) Doléčovací centrum
 - d) Centrum primární prevence
 - e) Krizové centrum
 - f) Centrum dluhového poradenství
 - g) Kontaktní centrum
 - h) Manželská/ rodinná poradna
 - ch) Galerie u Mloka
 - i) Nevím

12) Pro koho je P- centrum Olomouc určeno? (možnost více odpovědí)

- a) Pro osoby závislé
- b) Pro blízké osob se závislostí
- c) Pro pracovní kolektivy
- d) Pro školy, učitele
- e) Pro rodiny s dětmi
- f) Pro dlužníky
- g) Pro osoby v krizi
- h) Nevím

13) Kolik je Vám let?

- a) 20- 39 let
- b) 40- 59 let
- c) 60- 69 let
- d) 70 a více let

14) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

- a) Nedokončená základní škola
- b) Základní
- c) Středoškolské s výučním listem
- d) Středoškolské s maturitou
- e) Vyšší odborné
- f) Vysokoškolské

15) Pohlaví

- a) Muž
- b) Žena

Moc Vám děkuji za vyplnění tohoto dotazníku.
Hezký den.